

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Βασιλική Αλεξοπούλου
Σταυρούλα Γκέτση

Δημήτριος Κουτούζος
Παναγιώτης Αθανασούλης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ανδολόγιο

Τετράδιο Μαθητή/Μαθήτριας

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Α΄ Γυμνασίου

Ανθολόγιο

Τετράδιο Μαθητή/Μαθήτριας

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής	Καραγεωργίου Χαράλαμπος Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογήτρια	Τσαμπούρη Ευαγγελία Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογήτρια	Δεμοιράκου Μαρία Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	Μπουκουβάλας Λάμπρος Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικουρικός Εμπειρογνώμονας	Θεοδωράκη Αλεξάνδρα Διπλωματούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών
Υπεύθυνη του μαθήματος / γνωστικού αντικείμενου στο πλαίσιο της Πράξης	Βασιλική Βαρτζιώτη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ , μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Σπυρίδων Δουκάκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης
Πολυξένη Μπίλλα
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης
Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Βασιλική Αλεξοπούλου, Δημήτριος Κουτούζος
Σταυρούλα Γκέτση, Παναγιώτης Αθανασούλης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Α΄ Γυμνασίου

Ανθολόγιο

Τετράδιο Μαθητή/Μαθήτριας

Στοιχεία Συγγραφής

Συγγραφική ομάδα

Αλεξοπούλου Βασιλική, PhD, Med Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
Γκέτση Σταυρούλα, Med Φιλόλογος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
Κουτούζος Δημήτριος, MA Φιλόλογος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
Αθανασούλης Παναγιώτης, Φιλόλογος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης

Σελιδοποίηση - Προσαρμογή εικόνων και εξωφύλλου

Μάγδα Τσατούχα

Φιλολογική - Τυπογραφική επιμέλεια

Ελπίδα Λογαρνού

Περιεχόμενα

Προετοιμάζοντας το ταξίδι...	6
ΕΝΟΤΗΤΑ 1	8
Άμπελος η αληθινή	8
Αυτοαξιολόγηση	10
ΕΝΟΤΗΤΑ 2	11
Μία γενναία απάντηση	11
Αυτοαξιολόγηση	14
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	15
Ένας γενναιόδωρος ηγέτης	15
Αυτοαξιολόγηση	19
ΕΝΟΤΗΤΑ 4	20
Η τύχη ενός τυράννου	20
Αυτοαξιολόγηση	23
ΕΝΟΤΗΤΑ 5	24
Να έχεις ή να είσαι;	24
Αυτοαξιολόγηση	27
ΕΝΟΤΗΤΑ 6	28
Γυναίκα, η ψυχή του σπιτιού	28
Αυτοαξιολόγηση	31
ΕΝΟΤΗΤΑ 7	32
Λόγοι γονέων	32
Αυτοαξιολόγηση	35
ΕΝΟΤΗΤΑ 8	36
Ένα πολύτιμο δώρο	36
Αυτοαξιολόγηση	39
ΕΝΟΤΗΤΑ 9	40
«Χορεύει» η γη...	40
Αυτοαξιολόγηση	44
ΕΝΟΤΗΤΑ 10	45
Ο όρκος των Αθηναίων εφήβων	45
Αυτοαξιολόγηση	48
ΕΝΟΤΗΤΑ 11	49
Περὶ ποινῶν	49
Αυτοαξιολόγηση	53
ΕΝΟΤΗΤΑ 12	54
Όταν η φιλία δοκιμάζεται...	54
Αυτοαξιολόγηση	57
Πίνακες Γραμματικής και αρχικών χρόνων ρημάτων	58
Γλωσσάρι	63
Οικογένειες λέξεων	63
Πηγές εικόνων	63

Προετοιμάζοντας το ταξίδι...

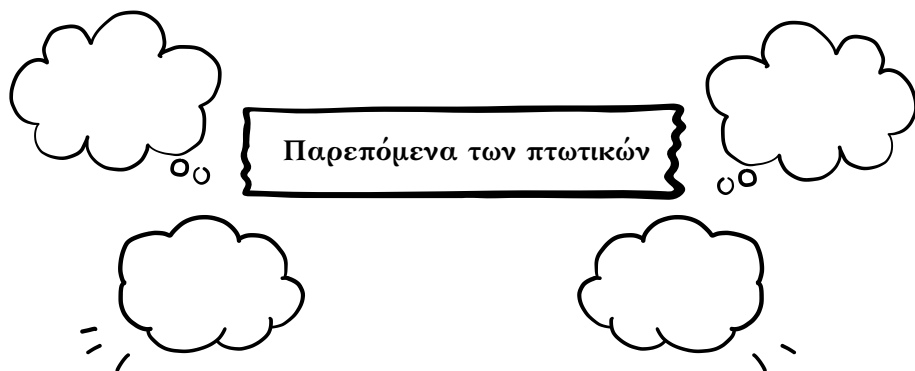
Ασκήσεις

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

1. Τονίζουμε τις λέξεις του παρακάτω πίνακα και δηλώνουμε σε ποιο μέρος του λόγου ανήκουν:

τέλος	ουσιαστικό	λουω		προς	
λεγω		πληθος		βαρβαρος	
πονος		σωφρων		φερει	
το		υπο		πρωτον	
γενναιος		φερομενη		νεοι	
τρεφω		γερων		χθες	
χερσος		λαμπρον		τιμωμενον	
πολις		πληθη		φερω	
βελος		τοτε		δικαιος	
μικρον		διοτι		μηλον	
σημερον		δοσις		νησος	
λυομενος		μηλου		κρουεις	
δεσποτης		κωμη		κοραξ	
καθαρος		προ		σκηνη	
γεννησις		δοκιμος		μηδε	

2. Συμπληρώνουμε στα «σύννεφα» τα παρεπόμενα των πτωτικών:

3. Συμπληρώνουμε τους ακόλουθους συγκεντρωτικούς πίνακες:

Φωνήεντα		
Βραχύχρονα	Μακρόχρονα	Δίχρονα

Δίφθογγοι									
Κύριοι							Καταχρηστικοί		

	Σύμφωνα			
	Ουρανικά	Χειλικά	Οδοντικά	
Άφωνα				Ψιλά
				Μέσα
				Δασέα
Ημίφωνα	Υγρά:			
	Ένρινα:			
	Συριστικό:			
Διπλά				

4. Τοποθετούμε τις λέξεις της ακόλουθης περιόδου στην κατάλληλη κατηγορία, ανάλογα με το μέρος του λόγου στο οποίο ανήκουν:

Οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ ἐν κινδύνοις αἰεὶ ἀγαθὸν ἔχουσι θυμὸν· τῷ γὰρ θεῷ πιστεύουσιν.

Μέρη του λόγου στην α.ε.	
Ἄρθρο	
Ουσιαστικό	
Επίθετο	
Ρήμα	
Επίρρημα	
Πρόθεση	
Σύνδεσμος	

Τώρα που ολοκληρώσαμε το «ταξίδι» μας στην ενότητα αυτή, μπορούμε να αξιοποιήσουμε το «εργαλείο» της αυτοαξιολόγησης, ώστε να διαπιστώσουμε τι γνωρίζουμε καλά και τι πρέπει να βελτιώσουμε. Η άσκηση αυτοκριτικής δεν είναι εύκολη διαδικασία, αλλά είναι πολύ χρήσιμη, γιατί μας επιτρέπει να γίνουμε η καλύτερη εκδοχή του εαυτού μας.

Αυτοαξιολόγηση		 				
1.	Γνωρίζω για τα μέρη του λόγου στην α.ε.					
2.	Γνωρίζω για τους φθόγγους και τα γράμματα στην α.ε.					
3.	Γνωρίζω για τα παρεπόμενα των πτωτικών στην α.ε.					
4.	Γνωρίζω για τα παρεπόμενα των ρημάτων στην α.ε.					
5.	Γνωρίζω για τους βασικούς κανόνες τονισμού στην α.ε.					

 Εν οίδα ότι ουδέν οίδα! (Μεγάλα περιθώρια βελτίωσης)
  Λίγα (Μπορείς περισσότερα!)
  Αρκετά (Όλοι μπορούμε να γίνουμε καλύτεροι!)
  Πολλά (Είσαι σε καλό δρόμο!)
  Πάρα πολλά (Εύγε!)

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί παραβολή από το **Ευαγγέλιο του Ιωάννη**, μαθητή του Χριστού, το οποίο γράφηκε τον 1ο μ.Χ. αιώνα και εντάσσεται στην Καινή Διαθήκη. Οι παραβολές είναι σύντομες αλληγορικές αφηγήσεις. Στις αλληγορίες άλλα λέγονται και άλλα εννοούνται και γι' αυτό υπάρχουν σε αυτές πολλές μεταφορές και αρκετοί συμβολισμοί. Στη συγκεκριμένη παραβολή, μιλάει ο Ιησούς και απευθύνεται στους μαθητές του.

Η Θεοτόκος ως Άμπελος

Άμπελος η αληθινή

Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι. Πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. Ἦδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. Μείνατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. Καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἄφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα.

Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ΙΕ' 1-4

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

ἡ ἄμπελος το αμπέλι

πᾶν κάθε

κλῆμα το κλαδί της αμπέλου
(η κληματοβεργα)

ἐν ἐμοί δικό μου

μὴ φέρον καρπὸν που δεν κάνει
καρπούς, δεν παράγει

αἶρει αὐτό (ρ. αἶρω: σηκώνω, καταργώ)
το κόβει (δηλ. το κλήμα,
την κληματοβεργα)

καθαίρει καθαρίζει, κλαδεύει

πλείονα περισσότερο

λελάληκα (ρ. λαλῶ) μιλάω, λέω

μείνατε ἐν ἐμοί (ρ. μένω) μείνετε
(ενωμένοι) μαζί μου

καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν και εγώ με σας

ἀφ' ἑαυτοῦ μόνο του

οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς έτσι ούτε και εσεῖς

Ο Χριστός
ως ἄμπελος

Άσκηση
ομόρριζων λέξεων

Λεξιθήρες

Ερωτήσεις

- α) Ποια είναι τα πρόσωπα της παραβολής;
β) Εφόσον η Άμπελος συμβολίζει τον Ιησού, πώς συμβολίζεται ο Πατέρας;
γ) Πώς συμβολίζονται οι μαθητές;
- Τι συμβαίνει όταν ένα κλήμα δεν παράγει καρπούς;
- Πώς συμπεριφέρεται ο γεωργός στο κλήμα που παράγει καρπούς και ποιο είναι το αποτέλεσμα;
- Ποια είναι η προτροπή του Χριστού προς τους μαθητές του και πώς διατυπώνεται μεταφορικά;

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

- Τοποθετούμε τις λέξεις στη σωστή θέση του πίνακα που ακολουθεί, ανάλογα:
 - με τη λέξη από την οποία προέρχονται και
 - με το αν είναι απλές ή σύνθετες.
 κλαδί, πατριάρχης, εικονοκλάστης, πατρικός, πατρώνυμο, κλάσμα, πατρότητα, αρτοκλασία

πατήρ		κλήμα < κλάω -ῶ	
απλές	σύνθετες	απλές	σύνθετες

- Σχηματίζουμε δύο ομόρριζες σύνθετες λέξεις της ν.ε. με καθεμία από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου (ως α' ή ως β' συνθετικό):

φέρων	καθαροί	λόγον	μείνη	ἄμπελος

Δ. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Ασκήσεις

- Εντοπίζουμε στο κείμενο τα ουσιαστικά θ' κλίσης και συμπληρώνουμε με την ονομαστική ενικού και τη σημασία καθενός από αυτά τον πίνακα που ακολουθεί, σύμφωνα με το παράδειγμα:

Ουσιαστικά θ' κλίσης	
ονομαστική ενικού	
α.ε.	ν.ε.
ή ἄμπελος	το αμπέλι, η κληματαριά

2. Υπογραμμίζουμε τα ουσιαστικά της β' κλίσης στις ακόλουθες προτάσεις και τα μετατρέπουμε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:
- Πόσαι εἰσὶν ὑμῖν ἄμπελοι;
 - Δύο εἰσὶν ἐν τῷ κήπῳ.
 - Τίς ἐστὶ ὁ ἄμπελουργός;
 - Ἡ ἄμπελος φέρει καρπόν. ,
 - Οἱ γεωργοὶ συλλέγουσιν τοὺς καρπούς. ,

3. Συμπληρώνουμε τον πίνακα με τους τύπους του άρθρου:

Ενικός Αριθμός				Πληθυντικός Αριθμός			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο		Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ονομαστική				ονομαστική			
γενική				γενική			
δοτική				δοτική			
αιτιατική				αιτιατική			
κλητική				κλητική			

Για το άρθρο συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε. (σελ. 42).

Αυτοαξιολόγηση

- Γνωρίζω για τον Αίσωπο και τους μύθους του.
- Γνωρίζω για τις παραβολές.
- Γνωρίζω για την παραγωγή και τη σύνδεση λέξεων.
- Γνωρίζω για το άρθρο στην α.ε.
- Γνωρίζω για τη β' κλίση των ουσιαστικών στην α.ε.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Στο απόσπασμα από τη βιογραφία του Αριστείδη, του επονομαζόμενου «δίκαιου», που μας παραδίδει ο **Πλούταρχος**, ο Έλληνας στρατηγός και πολιτικός δίνει στους απεσταλμένους του Μαρδόνιου μια αποστομωτική και υπερήφανη απάντηση.

Αριστείδης, πρόσοψη του ιστορικού κτιρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών, Carl Rahl, Edward Lebietski, 19ος αι.

Μία γενναία απάντηση

Ἀριστείδης καὶ τοὺς πρέσβεις εἰς τὴν ἐκκλησίαν παραγαγών, Λακεδαιμονίοις μὲν ἐκέλευσε φράζειν, ὥς οὐκ ἔστι χρυσοῦ τοσοῦτον πλῆθος οὐδ' ὑπὲρ γῆν οὐδ' ὑπὸ γῆν, ὅσον Ἀθηναῖοι δέξαιτο ἂν πρὸ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. Τοῖς δὲ παρὰ Μαρδονίου τὸν ἥλιον δείξας, «Ἄχρι ἂν οὗτος», ἔφη, «ταύτην πορεύεται τὴν πορείαν, Ἀθηναῖοι πολεμήσουσι Πέρσαις ὑπὲρ τῆς δεδηωμένης χώρας καὶ τῶν ἡσεβημένων καὶ κατακεκαυμένων ἱερῶν».

Πλούταρχος, *Βίοι Παράλληλοι*, Ἀριστείδης, 10.5

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

παραγαγών ρ. παράγω φέρνω κάποιον μπροστά, παρουσιάζω

ἐκέλευσε ρ. κелеύω παραγγέλλω, διατάζω

φράζειν ρ. φράζω εξηγώ, φανερώνω

δείξας ρ. δείκνυμι δείχνω

Ἄχρι μέχρι

δεδηωμένης ρ. δηῶ -ῶ καταστρέφω, λεηλατώ

ἡσεβημένων ρ. ἄσεβῶ φέρομαι με ασέβεια

κατακεκαυμένων ρ. κατακαίω καίω εντελώς, καταστρέφω

Αριστείδης, έργο του Charles Brocas

Άσκηση παράγωγων ουσιαστικών

Λεξιθήρες

Ερωτήσεις

1. Ποια απάντηση έδωσε ο Αριστείδης στους απεσταλμένους των Περσών, όταν αυτοί πρότειναν να προσφέρουν πλούτη στους Αθηναίους με αντάλλαγμα να σταματήσει ο πόλεμος;
2. Αναπαριστάνουμε με τους/τις συμμαθητές/τριές μας τη σκηνή (βλ. ερωτ. 1).

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Επιλέγουμε με ποια σημασία χρησιμοποιούνται οι σύνδετες λέξεις του ρ. βάλλω στις ακόλουθες προτάσεις:
 - α. Ο σεισμός προκάλεσε ρωγμή στην τοιχοποιία και οι ένοικοι του οικήματος πανικοβλήθηκαν.
1. έτρεξαν 2. τρόμαξαν 3. δορυβήθηκαν 4. απογοητεύτηκαν
 - β. Αρέσκεται να διαβάλλει τους συνεργάτες του και αυτή η συμπεριφορά είναι πηγή προβλημάτων.
1. θλάπτει 2. κακομεταχειρίζεται 3. συκοφαντεί 4. αμφισβητεί
 - γ. Στην τέχνη, αν αντιπαραβάλλουμε το χθες με το σήμερα, διαπιστώνουμε τη συνέχεια και την εξέλιξη της καλλιτεχνικής δημιουργίας.
1. συγκρίνουμε 2. αντικαταστήσουμε 3. ερμηνεύσουμε 4. κρίνουμε
 - δ. Συχνά, στα κοινωνικά δίκτυα διακινείται περιεχόμενο που προσβάλλει τη νομοσύνη μας.
1. παύει 2. καταργεί 3. υποτιμά 4. καταστρέφει
 - ε. Οι εκπρόσωποι του οργανισμού μετέβαλαν τις αρχικές τους θέσεις και δέχθηκαν τις απόψεις του Συνηγόρου του Πολίτη.
1. άλλαξαν 2. κατέκριναν 3. αρνήθηκαν 4. απέρριψαν
2. Αντιστοιχίζουμε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β, ώστε να σχηματίσουμε αποδεκτά ονοματικά σύνολα:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. εμπρόδεσμη	α. μεταβολή
2. διαφημιστική	β. υπερβολή
3. κοσμογονική	γ. περιβολή
4. αδαμιαία	δ. προβολή
5. δημοσιογραφική	ε. συμβολή
6. αποφασιστική	στ. καταβολή

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

- Από το ουσιαστικό της α.ε. που βρίσκεται στην παρένθεση σχηματίζουμε άλλο ουσιαστικό της α.ε. χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες καταλήξεις:
-ίδιον, -εῖον, -άριον, -εῖον, -ιον
α. Πώς λέγεται το μικρό παιδί (παῖς);
β. Πώς λέγεται το μικρό σε μέγεθος υπόδημα με λωρίδες (σάνδαλον);
γ. Πώς λέγεται ο χώρος που είναι αφιερωμένος στις Μούσες (μουῖσα);
δ. Πώς λέγεται το μαγαζί του ταβερνιάρη (κάπηλος);
ε. Πώς λέγεται το μικρό γουρούνι (χοῖρος);
2. Χαρακτηρίζουμε τα ακόλουθα ουσιαστικά ως **υποκοριστικά (Υ)**, **τοπικά (Τ)** ή **περιεκτικά (Π)**:
κηπάριον (.....), πευκών (.....), φορεῖον (.....), μαραδών (.....), στρατιά (.....), ἀλσύλλιον (.....), ἀρχεῖον (.....), πετρίδιον (.....), ῥυάκιον (.....), κουρεῖον (.....), περιστερεών (.....), πλοιάριον (.....), ψηφίς (.....), ὀρνιθών (.....)

Ε. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Ασκήσεις

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

- Γράφουμε στα κενά των ακόλουθων προτάσεων τα ουσιαστικά α' κλίσης που είναι στην παρένθεση στη σωστή πτώση του ενικού ή του πληθυντικού αριθμού.
α. Τῆς (θάλασσα) ἀπάσης ἐκράτουν οἱ Κερκυραῖοι.
β. Ἡ Ἀθηνᾶ τῇ τῶν γραμμάτων (σοφία) καὶ τῇ ὀπλίσει ὑπερεῖχεν.
γ. Ἐφοβούμεθα αὐτὸ διὰ τε τὴν (ἀπειρία) τοῦ ἔργου διὰ τε τὴν ἐκείνων (ἀπιστία).
δ. Τίς θεῶν (εὐνοια, γεν. εν.) τυγχάνει;
ε. Οἱ τριάκοντα πρῶτον μέτριοι τοῖς (πολίτης) ἦσαν.
στ. Ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ (θεατής) παρακελεύονται τοῖς δρομοῖς.
2. Μεταφέρουμε τα ακόλουθα ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:
τὸν γυμνασιάρχην, τοῦ νεανίου, (ῶ) προδόται, τοὺς δεσμώτας, τῶν ιδιωτῶν, τῆς δεραπαίνης, τῇ σκαπάνῃ, τῶν προφητῶν, (ῶ) τεχνῖτα, τὸν πελταστήν, τῷ πατριώτῃ, τοῖς ἵπποταῖς, τῶν θαλασσῶν, τὴν μέλισσαν, τῶν μαζῶν, (ῶ) κλίνη, τῶν σφαιρῶν, ὁ μηνυτής, τῶν βασιλισσῶν.
3. Αναγνωρίζουμε την πτώση και τον αριθμό των παρακάτω ουσιαστικών της α' κλίσης του κειμένου, με βάση τη λειτουργία τους στο κείμενο:

Ουσιαστικό	Πτώση	Αριθμός
α. Ἀριστείδης		
β. ἐκκλησίαν		
γ. ἐλευθερίας		
δ. πορείαν		
ε. Πέρσαις		
ζ. χώρας		

4. Συμπληρώνουμε τα κενά του κειμένου που ακολουθεί επιλέγοντας τον κατάλληλο τύπο των ουσιαστικών α' κλίσης που δίνονται:

Ποιμήν πρόβατα νέμων τοὺς (α) πολλάκις ἐπεκαλεῖτο λέγων «βοηθεῖτε λύκος ἔρχεται». Οἱ δ' (β) εὕρισκον τοῦτον οὐκ ἀληθεύοντα. Μετά δὲ ταῦτα, ὅτε τῇ (γ) ὁ λύκος ἐπῆλθεν, ὁ ποιμὴν ἐβόα, ἀλλὰ οὐδεὶς ἐπίστευεν. Ὁ δὲ λύκος εὐρὼν ἄδειαν, εὐκόλως τὴν (δ) πᾶσαν διέφθειρεν.

- α. ἀγρόταις, ἀγρότας, ἀγρότου
β. ἀγρόται, ἀγρότες, ἀγρόταις
γ. ἀληθείαν, ἀληθεία, ἀληθεία
δ. ποιῖνη, ποιῖνην, ποιῖναν

Αυτοαξιολόγηση

1. Γνωρίζω για τις αξίες που ενέπνεαν τους αρχαίους Έλληνες.
2. Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ρ. βάλλω.
3. Γνωρίζω για τα υποκοριστικά, τοπικά, περιεκτικά ουσιαστικά που παράγονται από ουσιαστικά.
4. Γνωρίζω για την α' κλίση των ουσιαστικών στην α.ε.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Ο Πλούταρχος, Έλληνας ιστορικός και βιογράφος, στο έργο του «Βίοι Παράλληλοι» βιογραφεί τον Κίμωνα, Αθηναίο ευπατρίδη. Ο Κίμων πρωταγωνίστησε αρκετά χρόνια στην πολιτική ζωή της πόλης του. Η καταγωγή του και η πολιτική παράδοση της οικογένειάς του τον προίκισαν με ουσιαστική πολιτική παιδεία, ενώ οι δημόσιες δωρεές και η γενναιοδωρία του τον διατήρησαν ισχυρό στην πολιτική κονίστρα.

Προτομή του Κίμωνα,
510-450 π.Χ., Παραλία
Λάρνακας, Κύπρος

Ένας γενναιόδωρος ηγέτης

[...] Τὰ δ' ἄλλα πάντα τοῦ ἥθους ἀγαστὰ καὶ γενναῖα τοῦ Κίμωνος. Οὔτε γὰρ τόλμη Μιλτιάδου λειπόμενος οὔτε συνέσει Θεμιστοκλέους, δικαιότερος ἀμφοῖν ὁμολογεῖται γενέσθαι, καὶ ταῖς πολεμικαῖς οὐδὲ μικρὸν ἀποδέων ἀρεταῖς ἐκείνων ἀμήχανον ὅσον ἐν ταῖς πολιτικαῖς ὑπερβαλέσθαι νέος ὢν ἔτι καὶ πολέμων ἄπειρος. [...] Τῶν τε γὰρ ἀγρῶν τοὺς φραγμοὺς ἀφεῖλεν, ἵνα καὶ τοῖς ξένοις καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς δεομένοις ἀδεῶς ὑπάρχη λαμβάνειν τῆς ὀπώρας, καὶ δεῖπνον οἴκοι παρ' αὐτῷ λιτὸν μέν, ἀρκοῦν δὲ πολλοῖς, ἐποιεῖτο καθ' ἡμέραν, ἐφ' ὃ τῶν πενήτων ὁ βουλόμενος εἰσῆι καὶ διατροφὴν εἶχεν ἀπράγμονα.

Πλούταρχος, *Βίοι Παράλληλοι*, *Κίμων*, 5.1-10.1

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

ἀγαστὰ θαυμαστά

Οὔτε λειπόμενος δεν ήταν κατώτερος

δικαιότερος ἀμφοῖν ὁμολογεῖται γενέσθαι είναι παραδεκτό ότι ήταν δικαιότερος και από τους δύο

οὐδὲ μικρὸν ἀποδέων ἀρεταῖς ως προς τις πολεμικές αρετές δεν ήταν ούτε λίγο κατώτερος

ἀμήχανον απίστευτο

ἐν ταῖς πολιτικαῖς ὑπερβαλέσθαι νέος ὢν ἔτι τους ξεπερνούσε στις πολιτικές αρετές από όταν ήταν ακόμη νέος

τοὺς φραγμοὺς ἀφεῖλεν αφαίρεσε τους φράκτες

ἀδεῶς ἀφοβα

τῆς ὀπώρας τα φρούτα, οι καρποί

οἴκοι στο σπίτι του

εἰσῆι εισερχόταν, έμπαινε

ἀπράγμονα χωρίς φροντίδα, χωρίς έγνοια

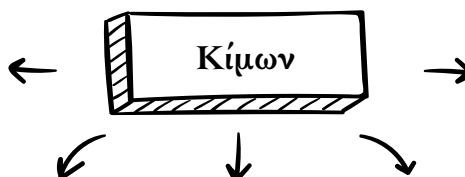
Λεξιθήρες

Ερωτήσεις

1. Με ποιους συγκρίνει ο Πλούταρχος τον Κίωνα και ως προς ποιες αρετές;
2. Πώς χαρακτηρίζεται ο Κίωνας ως προς τις επιδόσεις του στον πόλεμο;
3. Γιατί ο Κίμων αφαίρεσε τους φράχτες από τα αγροκτήματά του;
4. Σε ποιους παρείχε δείπνο στο σπίτι του;
5. Συμπληρώνουμε τον ακόλουθο εννοιολογικό χάρτη με τις αρετές του Κίωνα, όπως παρουσιάζονται στο απόσπασμα:

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Οι λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί ανακατεύτηκαν. Τις τοποθετούμε στην κατάλληλη θέση ανάλογα με την «οικογένειά» τους:

διοικητικός	επιδημία	δημόσιος
αγενής	ακατοίκητος	συνδημότης
δημότης	συγγενής	διοίκηση
συνοικία	δήμαρχος	άγονος
αδιοίκητος	Διγενής	αδημοσίευτος
δημοκρατία	κατοικία	εγγονός
δήμος	οἶκος	γένος (<γίγνομαι)

2. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις από το κείμενο (στήλη Α) με τις ομόρριζές τους στη ν.ε. (στήλη Β):

Στήλη Α	Στήλη Β
1. τόλμη	α. παραλαβή
2. λειπόμενος	β. πολιτισμός
3. δικαιότερος	γ. καθημερινός
4. γενέσθαι	δ. καταβολή
5. ἀμήχανον	ε. παράτολμος
6. ὑπερβαλέσθαι	στ. καταδίκη
7. ἀγρῶν	ζ. κατάλοιπο
8. πολιτῶν	η. πολυμήχανος
9. λαμβάνειν	θ. πρόγονος
10. ἡμέραν	ι. άγρυπνος

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

- Από το ουσιαστικό της α.ε. που βρίσκεται στην παρένθεση (βλ. άσκηση β.)
 - σχηματίζουμε άλλο ουσιαστικό της α.ε. χρησιμοποιώντας τις ακόλουδες καταλήξεις:
-άδης, -ιδεύς, -εῖος, -ιώτης, -ίτης, -ήσιος
 - γράφουμε αν το ουσιαστικό που σχηματίσαμε είναι **εθνικό, παρώνυμο, γονεωνυμικό ή πατρωνυμικό**:
 - Πώς λέγεται αυτός που κατάγεται από την Ιθάκη (Ίθάκη);
.....,
 - Πώς λέγεται αυτός που έχει σχέση με τα όπλα (όπλον);
.....,
 - Πώς λέγεται ο μικρός σε ηλικία αετός (αετός);
.....,
 - Πώς λέγεται ο γιος του Ασκληπιοῦ (Άσκληπιός);
.....,
 - Πώς λέγεται το πρόσωπο που έχει σχέση με νησί (νήσος);
.....,
 - Πώς λέγεται αυτός που κατάγεται από το Άργος (Άργος);
.....,
- Χαρακτηρίζουμε τα ακόλουθα ουσιαστικά ως **παρώνυμα (ΠΑΡ)**, **εθνικά (ΕΘΝ)**, **πατρωνυμικά (ΠΑΤΡ)**, **γονεωνυμικά (ΓΟΝ)**:
Χολαργεύς (.....), Άκαμαντίδης (.....), πρεσβύτες (.....), Δήλιος (.....), γραμματεὺς (.....), Λαερτιάδης (.....), τεχνίτης (.....), λεοντιδεὺς (.....), Πεισιστρατίδης (.....), ὀπλίτης (.....), Μεγαρεύς (.....), ναύτης (.....).

Ε. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Ασκήσεις

1. Μεταφέρουμε τα ακόλουθα ονοματικά σύνολα στη γενική ενικού και στη δοτική πληθυντικού:

Ονοματικά σύνολα	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού
α. γενναῖος πολίτης		
β. λιτὴ διατροφή		
γ. ἄπειρος νέος		

2. Τοποθετούμε στον παρακάτω πίνακα τα επίδετα β' κλίσης ανάλογα με την κατάληξή τους και σχηματίζουμε την ονομαστική ενικού και στα τρία γένη: γενναῖος, πολεμικός, ἀμήχανος, ἄπειρος, λιτός, δίκαιος

τριγενή και τρικατάληκτα σε -ος, -η, -ον
τριγενή και τρικατάληκτα σε -ος, -α, -ον
τριγενή και δικατάληκτα σε -ος, -ος, -ον

3. Στις ακόλουθες προτάσεις εντοπίζουμε τους τύπους της αντωνυμίας **οὗτος, αὕτη, τοὔτο** και τους αναγνωρίζουμε γραμματικά (γένος, αριθμό, πτώση):

- Καὶ οἰκίας ἔχομεν καὶ ταύτας τὰς κατασκευάς.
- Οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ἱατρός.
- Αὗται αἱ ἀρχαὶ κληρωταί τε καὶ κύριαι πάντων εἰσίν.
- Ἐνεμείναμεν ἀμφοτέροι ταύταις ταῖς σπονδαῖς.
- Πρῶτον μὲν τὸν Πειραιᾶ ἐτειχίσσαμεν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ.
- Τούτους πιστοτάτους ἡγεῖσθε.
- Οὗτοι ἡμῖν εἰρήνην ἐποίησαν.

4. Επιλέγουμε τον ορθό τύπο, για να συμπληρώσουμε τις προτάσεις που ακολουθούν:

- Οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ποιοῦσιν (ἀγαδούς, ἀγαδάς, ἀγαδοί).
- Τοῖς (γενναίοις, γενναίους, γενναίας) τό τ' αἰσχρὸν (ἐχθροῖς, ἐχθρὸν, ἐχθροί) καὶ τὸ χρηστὸν εὐκλεές.
- Ἦ (ἀγαθέ, ἀγαθή, ἀγαθά) καὶ (πιστὴ, πισταί, πιστά) ψυχὴ, οἶχη;
- (Πονηράν, Πονηραί, Πονηράς) ἐπιθυμίας ἔχουσιν.
- Καταλύσατε τὰς (ἀφθόνους, ἀφθόνους, ἀφθόνας) ταύτας δωρεάς.
- Οὐδὲν διαφέρει (μεγάλης, μεγάλα, μεγάλη) οἰκία ἢ (μικρὴ, μικρά, μικράς) πόλις.
- Τὸ γὰρ δὴ τῶν ἱερέων σχῆμα καὶ τὸ τῶν μάντεων δόξαν (σεμνάν, σεμνάς, σεμνήν) λαμβάνει.

5. Υπογραμμίζουμε στις προτάσεις που ακολουθούν τους τύπους της δεικτικής αντωνυμίας **οὗτος, αὕτη, τοῦτο**:
- Ἐτυχε τῆς τιμῆς ταύτης.
 - Οὗτος καὶ ἀπαίδευτος ἄνθρωπός ἐστι.
 - Τούτους τοὺς νόμους ἀνέγραψαν.
 - Περὶ τούτων ταῦτα λέγω.
 - Τοῦτο ὑμᾶς διδάξω.

Άσκηση επιθέτων
δηλυκού γένους

Αυτοαξιολόγηση

- Γνωρίζω για τον Περικλή, τον μεγάλο ηγέτη της Αθήνας.
- Γνωρίζω για άλλους ηγέτες της Αθήνας.
- Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ρ. ἐλαύνω.
- Γνωρίζω για τα παρώνυμα, εθνικά, πατρωνυμικά και γονεωνυμικά ουσιαστικά.
- Γνωρίζω για τα δευτερόκλιτα επίθετα στην α.ε.
- Γνωρίζω για τη δεικτική αντωνυμία οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Ο **Θουκυδίδης**, ο κορυφαίος ιστορικός της αρχαιότητας, συνέγραψε τον πόλεμο της εποχής του μεταξύ των Αθηναίων και Πελοποννησίων (431-404 π.Χ.). Στο έργο του «*Ιστορίαι*» αναφέρεται στο γεγονός της δολοφονίας του τυράννου Ιππάρχου (514 π.Χ.). Ο Ιππάρχος ήταν δευτερότοκος γιος του τυράννου Πεισίστρατου, που πέθανε το 527 π.Χ. Στην εξουσία, ουσιαστικά, τον διαδέχθηκε ο πρωτότοκος γιος του, Ιππίας. Ο Αρμόδιος και ο Αριστογείτων σκότωσαν τον Ιππάρχο με μικρά σπαδιά κάτω από μυρτιές στη γιορτή των Παναθηναίων, ενώ ο Ιππίας σώθηκε, γιατί προειδοποιήθηκε από κάποιον που γνώριζε τη συνωμοσία.

Θουκυδίδης, ρωμαϊκό μωσαϊκό, Γέρασα της Ιορδανίας, 3ος αιώνας μ.Χ., Μουσείο Περγάμου, Βερολίνο

Η τύχη ενός τυράννου

Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος Ἰππαρχον οἶονται ὑφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν, καὶ οὐκ ἴσασιν ὅτι Ἰππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἤρχε τῶν Πεισιστράτου υἱέων, Ἰππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ, ὑποτοπήσαντες δέ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχρῆμα Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνειδότην σφίσιν Ἰππία μεμνηῦσθαι τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὥς προειδότες, βουλόμενοι δὲ πρὶν ξυλληφθῆναι δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι, τῷ Ἰππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόρειον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι ἀπέκτειναν.

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι*, 1.20.2

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος

οἱ περισσότεροι Ἀθηναῖοι

οἶονται πιστεύουν, νομίζουν

οὐκ ἴσασιν δε γνωρίζουν

πρεσβύτατος ὢν ὅτι ἦταν ὁ μεγαλύτερος γιος

ἦρχε ἦταν τύραννος

ὑποτοπήσαντες ἐπειδὴ υποπτεύθηκαν

παραχρῆμα την τελευταία στιγμή

ἐκ τῶν ξυνειδότην σφίσιν Ἰππία

μεμνηῦσθαι τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὥς

προειδότης κάποιος ἀπὸ τοὺς συνωμότες εἶχε εἰδοποιήσει τὸν Ἰππία καὶ δὲν ἐπιχείρησαν τίποτα ἐναντίον τοῦ

περιτυχόντες ἀφοῦ βρήκαν τυχαία

ἀπέκτειναν τὸν σκότωσαν

διακοσμοῦντι ἐνὼ ετοίμαζε

Λεξιθῆρες

Ερωτήσεις

1. Ποιος ἀπὸ τοὺς γίους τοῦ Πεισίστρατου ἦταν, σύμφωνα με τὸν Θουκυδίδη, ὁ τύραννος τῆς Ἀθήνας;
2. Ποιὸν σκότωσαν οἱ Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων;
3. Ποία ἐσφαλμένη ἐντύπωση τῶν συμπολιτῶν τοῦ, Ἀθηναίων, γιὰ τοὺς τυραννοκτόνους ἀνέτρεψε ὁ Θουκυδίδης;

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Δημιουργοῦμε δύο παράγωγα οὐσιαστικά τῆς ν.ε. ἀπλὰ ἢ σύνθετα ἀπὸ κάθε λέξη τῆς α.ε.: πλῆθος, ἡμέρα, βουλόμενοι, δράσαντες, περιτυχόντες.
2. Με ποιες λέξεις τῆς α.ε. τῆς στήλης Β συνδέονται ἐτυμολογικά οἱ λέξεις τῆς ν.ε. τῆς στήλης Α; (Μία λέξη τῆς στήλης Α περισσεύει)

Στήλη Α	Στήλη Β
1. δράση	α. ἀποθανεῖν
2. δραπέτης	β. ἦρχε
3. μήνυμα	γ. ἡμέρα
4. άβουλος	δ. μεμνηῦσθαι
5. αθάνατος	ε. βουλόμενοι
6. εφημερίδα	στ. δράσαντες
7. αρχή	

3. Επιλέγουμε τὴ συνώνυμη λέξη:

1. εἰκονικός	α. ρεαλιστικός	β. πλασματικός	γ. εἰκαστικός
2. ἐπιεικής	α. ἥρεμος	β. ἱκανός	γ. ἥπιος
3. εἰκονοκλάστης	α. εἰκονολάτρης	β. εἰκονομάχος	γ. ἀνεικονικός
4. εἰκασία	α. ὑπόθεση	β. ἀπεικόνιση	γ. βεβαιότητα

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Κατατάσσουμε τις ακόλουδες λέξεις του κειμένου σε απλές και σύνθετες:

πληθός, Ίππαρχος, Άριστογείτων, τύραννος, Ίππίας, Πεισίστρατος, παραχρήμα, κινδυνεύω, περιτυγχάνω, πομπή, ἀποκτείνω.

Απλές λέξεις	Σύνθετες λέξεις

2. Συνοπτικά, οι καταλήξεις ουσιαστικών παράγωγων από ουσιαστικά περιλαμβάνονται παρακάτω:

Τοπικά: -ιον, -(ε)ῖον

Υποκοριστικά: -άριον, -ιον, -ίδιον, -ίς, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλλιον

Περιεκτικά: -(ε)ών, -ιὰ

Εθνικά: -ιος, -αῖος, -εῖος, -ῶος, -εύς, -νός, -ανός, -ηνός, -ῖνος, -της, -ατης, -ιάτης, -ήτης, -ίτης, -ώτης, -ήσιος

Πατρωνυμικά: -δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης, -είδης, -ίων

Παρώνυμα: -εύς, -της, -έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης

Γονεωνυμικά: -ιδεὺς

Χαρακτηρίζουμε τα ουσιαστικά (παράγωγα από ουσιαστικά) της στήλης Α ανάλογα με το τι δηλώνουν:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Πηλείδης	α. τοπικό
2. πελαργιδεύς	β. εθνικό
3. Τεγεάτης	γ. παρώνυμο
4. γραφεῖον	δ. πατρωνυμικό
5. σκαπανεύς	ε. γονεωνυμικό
6. ἐλαιών	στ. υποκοριστικό
7. πλοιάριον	ζ. περιεκτικό

Ε. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

«Ἡμεῖς τοὺς πολίτας ψυχὴν τῆς πολιτείας νομίζομεν· τὴν δ' ἀνατροφὴν παιδαγωγοῖς ἐπιτρέπομεν καὶ πρὸς πόνους ἐδίξομεν τοὺς νεανίας. Ὅτε δ' ἔφηβοί εἰσι, τοὺς μὲν ὀπλίτας τοὺς δὲ πελταστάς, τοὺς δὲ τοξότας τάττομεν. Διδάσκομεν δ' αὐτοὺς ἀπὸ παιδίων καὶ παρὰ τῶν γεωργῶν λαμβάνομεν διδασκάλους· οἱ γὰρ γεωργοὶ τὰ φυτὰ, ἕως μὲν μικρά ἐστί, φυλάττουσιν, ὅτε δὲ αὐξάνουσι, τοῖς ἀνέμοις ἐπιτρέπουσιν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς τοὺς νέους, ἕως μὲν παιδιά εἰσὶ, φυλάττομεν αὐτούς, ὅτε δὲ νεανίαί, παρέχομεν αὐτοῖς ἐλευθερίαν· τότε γὰρ οὐκ ἔχουσι κίνδυνον.»

Σόλων (Από Αναγνωστικό Ζούκη)

Ασκήσεις

1. Υπογραμμίζουμε με **κόκκινο** χρώμα τα πρωτόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου και με **πράσινο** χρώμα τα δευτερόκλιτα.
2. Μετατρέπουμε στον αντίθετο αριθμό πέντε τύπους από κάθε κλίση. Συνεργαζόμαστε, ώστε όλοι οι τύποι να μετατραπούν.
3. *μικρά*: σχηματίζουμε τα τρία γένη του επιθέτου στην ονομαστική ενικού και πληθυντικού αριθμού.

Άσκηση ουσιαστικών
α' και β' κλίσης

Αυτοαξιολόγηση

1. Γνωρίζω για τους τυραννοκτόνους στην αρχαία Ελλάδα.				
2. Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ουσ. εικόνα.				
3. Γνωρίζω για τα ουσιαστικά που παράγονται από ουσιαστικά.				
4. Γνωρίζω για την α' κλίση των ουσιαστικών στην α.ε.				
5. Γνωρίζω για τη β' κλίση των ουσιαστικών στην α.ε.				
6. Γνωρίζω για τα δευτερόκλιτα επίθετα στην α.ε.				

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Στο απόσπασμα, ο **Μέγας Βασίλειος**, μέλος της αριστοκρατικής και εύπορης κοινωνίας στην Καισάρεια της Καππαδοκίας του 4ου μ.Χ. αι., αλλά και ζωντανό παράδειγμα άκρας φιλανθρωπίας, καταγγέλλει απερίφραστα τον πλούσιο που δεν αξιοποιεί το προνόμιο του πλούτου του σε πράξεις ανθρωπισμού.

Άγιος Βασίλειος της Καισαρείας, ψηφιδωτό, Καθεδρικός ναός της Αγίας Σοφίας, Κίεβο, 11ος αι.

Να έχεις ή να είσαι;

Ὅσον οὖν πλεονάζεις τῷ πλούτῳ, τοσοῦτον ἐλλείπεις τῇ ἀγάπῃ. Ἐπεὶ πάλαι ἂν ἐμελέτησας τῶν χρημάτων τὴν ἀλλοτρίωσιν, εἰ ἡγαπήκεις σου τὸν πλησίον. Νυνὶ δὲ προσπέφυκέ σοι τὰ χρήματα πλεόν ἢ τὰ μέλη τοῦ σώματος, καὶ λυπεῖ σε αὐτῶν ὁ χωρισμὸς ὡς ἀκρωτηριασμὸς τῶν καιρίων. Εἰ γὰρ ἡμφίεσας γυμνὸν, εἰ ἔδωκας πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, εἰ ἡ δύρα σου ἠνέφκτο παντὶ ξένῳ, εἰ ἐγένου πατὴρ ὀρφανῶν, εἰ παντὶ συνέπασχες ἀδυνάτῳ, ὑπὲρ ποίων ἂν ἐλυπήθης χρημάτων;

Μ. Βασίλειος, Ὁμιλία πρὸς τοὺς Πλουτοῦντας, ΡΓ 31, 277. 1

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

ἐλλείπω υστερώ
πάλαι από πριν, από παλιά
ἀλλοτρίωσις χωρισμός, αποξένωση
προσπέφυκε ρ. προσφύομαι
προσκολλῶμαι
ἀκρωτηριασμὸς αποκοπή των ἄκρων
(και για μέλη σώματος)

καίριος, -ία, -ον ζωτικός, σημαντικός,
εφήμερος
ἠνέφκτο ρ. ανοίγομαι εἶμαι ανοικτός
ἡμφίεσας ρ. ἀμφιέννυμι ντύνω

Ειρήνη και Πλούτος
του Κηφισόδοτου

Λεξιθήρες

Ερωτήσεις

- Χαρακτηρίζουμε σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) τις ακόλουθες προτάσεις με βάση το κείμενο:
 - Η αγάπη για τον πλούτο και η αγάπη για τον συνάνθρωπο είναι ασυμβίβαστες.
 - Όποιος αγαπά τον συνάνθρωπο ενδιαφέρεται να αποκτήσει χρήματα, για να τον βοηθήσει.
 - Ο πλούσιος στον οποίο απευθύνεται ο Μ. Βασίλειος θεωρεί τον πλούτο τόσο σημαντικό όσο τα όργανα του σώματός του.
 - Μπορεί κάποιος να ενδιαφέρεται για τον πλησίον του ειλικρινά και να μην είναι πρόθυμος να δαπανήσει χρήματα γι' αυτόν.
- Αναδιηγούμαστε τα λόγια του Μ. Βασιλείου προς τον πλούσιο, προσθέτοντας και στοιχεία που δεν είναι φανερά στο κείμενο, αλλά μπορούμε να τα υποθέσουμε, αναπλάθοντας με τη φαντασία μας τη σκηνή.
- Γιατί ο Πλούτος απεικονίζεται ως νήπιο στην αρχαία ελληνική τέχνη;

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

- Οι λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί ανακατεύτηκαν. Τις τοποθετούμε στην κατάλληλη θέση ανάλογα με την «οικογένειά» τους:

αναπauτικός	πείσμα	ποταμός
πειστήριο	πauσίπouo	πειδapχία
πίστη	πτώση	πειδῶ
πτῶμα	παύλα	Πauσανίας
κατάπαυση	πτωτικός	αδιάπτωτος

παύω	πίπτω	πιστεύω (πείδω)

- Από τα ρήματα του κειμένου της ενότητας **ἐλπίζω** και **γιγνώσκω** δημιουργούμε ομόρριζα ουσιαστικά και επίθετα, απλά ή σύνθετα (δύο για κάθε μέρος του λόγου).
- Με ομόρριζα των ρ. **ζητῶ** και **ζηλῶ** συμπληρώνουμε τα κενά των ακόλουθων προτάσεων:
 - Ο παρακαλεί τους περαστικούς να τον λυπηθούν.
 - Το απερχόμενο δημοτικό συμβούλιο ανέβαλε τη του θέματος, ώστε να πάρει τις αποφάσεις το νέο συμβούλιο που προέκυψε από τις πρόσφατες εκλογές.
 - Υπερβάλλοντα , προς παραδειγματισμό, επέδειξε ένας τροχονόμος στη Λάρισα, «κόβοντας» κλήση για παράνομη στάθμευση στο αυτοκίνητο της γυναίκας του.
 - Αυτός που βασανίζεται από , βασανίζει τον εαυτό του σαν να ήταν εχθρός.
 - Οι σκηνές ανάμεσα στο ζευγάρι είναι τόσο συχνές, που έχουν πάψει να είναι χαριτωμένες.

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Άσκηση

Με τις παραγωγικές καταλήξεις της στήλης Α σχηματίζουμε από τα ρήματα της στήλης Β ουσιαστικά της α.ε. στη στήλη Γ και τα ίδια ουσιαστικά στη ν.ε. στη στήλη Δ:

Στήλη Α	Στήλη Β	Στήλη Γ	Στήλη Δ
Παραγωγικές καταλήξεις	Ρήματα	Ουσιαστικά που δηλώνουν πρόσωπο που ενεργεί στην α.ε.	Ουσιαστικά της ν.ε.
-εὺς	νέμω (δ. νομ-)		
-ὄς	ᾔδω (δ. ᾠοιδ-)		
-μὼν	κῆδομαι (δ. κηδε-)		
-ὰς	φεύγω (δ. φυγ-)		
-της	ἐργάζομαι (δ. ἐργα-)		
-τήρ	καλέω -ῶ (δ. κλη-)		
-τωρ	πράττω (δ. πραγ-)		
Παραγωγικές καταλήξεις	Ρήματα	Ουσιαστικά που δηλώνουν την ενέργεια, το πάθος ή την κατάσταση	Ουσιαστικά της ν.ε.
-σις	κρούω		
-σία	σημαίνω		
-ῆ	φυλάττω (δ. φυλακ-)		
-ὰ	ἀγείρω (δ. ἀγορ-)		
-ία	μαίνομαι (δ. μαν-)		
-ος (αρσ. της 6' κλίσης)	τρέμω (δ. τρομ-)		
-μὸς	σείω (δ. σεισ-)		
-(ε)τὸς	πήγνυμι (δ. παγ-)		
Παραγωγικές καταλήξεις	Ρήματα	Ουσιαστικά που δηλώνουν το αποτέλεσμα της ενέργειας	Ουσιαστικά της ν.ε.
-μα	ἀγγέλλω		
-μη	γιγνώσκω		
-ος (ουδ.)	ψεύδομαι		

Ε. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

Ασκήσεις

- Συμπληρώνουμε τα κενά των ακόλουθων προτάσεων με το ρήμα της παρένθεσης στον κατάλληλο τύπο του ενεστώτα και του μέλλοντα, σύμφωνα με το παράδειγμα:
 - Οί νόμοι διώκουσιν/διώξουσιν την ισότητα μάλιστα πάντων. (διώκω)
 - Πρόξενον ήμεϊς / εἰς Λακεδαίμονα. (πέμπω)
 - Ἐγὼ καὶ λέγω καὶ / (πράττω)
 - Οἶκημα καλὸν οἱ νέοι / (κατασκευάζω)
 - Ἡ Σπάρτη / τὸν πόλεμον. (κηρύττω)
 - Ἕμεϊς / ἐν χρυσοῖς ἱματίοις. (χορεύω)
 - / γὰρ ἡ ἐπίνοια τὴν γνώμην. (ψεύδω)
- Συμπληρώνουμε τις ακόλουθες προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο οριστικής ενεστώτα του εἰμί.
 - Ἐν τῇ Ἑλλάδι ὑμεῖς.
 - Εἴσοδοί εἰς τὰ δικαστήρια δέκα.
 - Ἐγὼ πολλῶ νεώτερός
 - Ἑλληνες ήμεῖς
 - Οὗτος καὶ ἀπαίδευτος ἄνθρωπός
 - Σὺ δὲ μόνος δὴ ἀνδρεῖος
- Συμπληρώνουμε τις ακόλουθες προτάσεις με τον τύπο της προσωπικής αντωνυμίας που λείπει:
 - Σὺ οὐκ (αιτ. εν. α' προσ.) πείθεις.
 - (ονομ. πληθ. α' προσ.) κατὰ τοὺς νόμους πράττομεν.
 - Οἱ νόμοι καλοὶ καὶ κύριοι (δοτ. πληθ. β' προσ.) εἰσιν.

Άσκηση
μέλλοντα ε.φ.

Αυτοαξιολόγηση

- Γνωρίζω τα χαρακτηριστικά της αγάπης.
- Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ρ. γινώσκω.
- Γνωρίζω για τα ουσιαστικά που δηλώνουν πρόσωπο, ενέργεια κ.ά. και παράγονται από ρήματα.
- Γνωρίζω για την οριστική ενεστώτα και μέλλοντα της ε.φ. στην α.ε.
- Γνωρίζω για τις προσωπικές αντωνυμίες στην α.ε.
- Γνωρίζω για την οριστική ενεστώτα του ρ. εἰμί.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Ο «Οικονομικός» του Ξενοφώντα είναι ένα έργο που παρουσιάζει τις απόψεις του Σωκράτη για τη σωστή διοίκηση του οίκου. Το έργο έχει διαλογική μορφή και στο παρακάτω απόσπασμα ο Σωκράτης συζητά με τον Κριτόβουλο, τον γιο του φίλου του Κρίτωνα, για τον ρόλο της γυναίκας στην ανάπτυξη του οίκου.

Πηνελόπη, ρωμαϊκό αντίγραφο αρχαϊκού αγάλματος, Μουσεία Βατικανού, Museo Pio-Clementino

Γυναίκα, η ψυχή του σπιτιού

Κριτόβουλος: «Οἷς δὲ σὺ λέγεις ἀγαθὰς εἶναι γυναῖκας, ὦ Σώκρατες, ἧ αὐτοὶ ταύτας ἐπαίδευσαν;»

Σωκράτης: «Οὐδὲν οἶον τὸ ἐπισκοπεῖσθαι. Συστήσω δέ σοι ἐγὼ καὶ Ἀσπασίαν, ἡ ἐπιστημονέστερον ἐμοῦ σοι ταῦτα πάντα ἐπιδείξει. Νομίζω δὲ γυναῖκα κοινωνὸν ἀγαθὴν οἴκου οὕσαν πάνυ ἀντίρροπον εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τὸ ἀγαθόν. Ἔρχεται μὲν γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πράξεων τὰ κτήματα ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, δαπανᾶται δὲ διὰ τῶν τῆς γυναικὸς ταμιευμάτων τὰ πλεῖστα· καὶ εὖ μὲν τούτων γιγνομένων αὖξονται οἱ οἶκοι, κακῶς δὲ τούτων πραττομένων οἱ οἶκοι μειοῦνται.»

Ξενοφῶν, *Οἰκονομικός*, 3.14-15

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

Οἷς δὲ σὺ λέγεις...εἶναι αυτοὶ που ἐσύ
 λες ὅτι ἔχουν
 ἢ αὐτοὶ στα ἀλήθεια οἱ ἴδιοι
 Οὐδὲν οἷον τὸ ἐπισκοπεῖσθαι τίποτα
 δεν ἔχει τόση σημασία (ὅσο)
 να ἐξετάσουμε προσεκτικὰ αὐτό
 ἐπιστημονέστερον με περισσότερη γνώση
 γυναῖκα κοινωνὸν ἀγαθὴν οἴκου οὖσαν
 ἡ γυναῖκα που εἶναι καλὴ σύντροφος στο
 σπίτι
 οὖσαν πάνυ ἀντίρροπον εἶναι τῷ ἀνδρὶ
 εἶναι ἐξίσου σημαντικὴ με τον ἄντρα

τὰ κτήματα τα υλικά ἀγαθὰ
 διὰ τῶν τῆς γυναικὸς ταμειυμάτων
 ἀνάλογα με την οικονομικὴ διαχείριση ἀπὸ
 τῇ γυναίκα
 καὶ εὖ μὲν τούτων γιγνομένων
 αὖξονται οἱ οἴκοι, κακῶς δὲ τούτων
 πραττομένων οἱ οἴκοι μειοῦνται
 καὶ ἀν ἡ διαχείριση εἶναι ὀρθή,
 οἱ οἰκογένειες προσοδεύουν, ἀν ἡ διαχείριση
 εἶναι κακὴ, οἱ οἰκογένειες ζημιώνονται

Ερωτήσεις

1. Ο Ξενοφών προβάλλει πρωτοποριακές για την εποχή του απόψεις για τον ρόλο της γυναίκας στην οικογενειακή ζωή. Ποιες είναι αυτές;
2. Με ποιες εκφράσεις του παραπάνω κειμένου δηλώνεται η ισοτιμία του ἄντρα και της γυναίκας στα ζητήματα της διαχείρισης των υποθέσεων του οίκου;

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις της στήλης Α του πίνακα με τις συνώνυμές τους της στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. αλλαγή	α. συμφιλίωση
2. απαλλαγή	β. δοσοληψία
3. συναλλαγή	γ. μεταλλαγή
4. καταλλαγή	δ. αδώωση
5. μετάλλαξη	ε. μετωνυμία
6. υπαλλαγή	στ. μεταβολή

2. Συμπληρώνουμε τη στήλη Α του ακόλουθου πίνακα με λέξεις που έχουν πρώτο συνδετικό τη λέξη «οἶκος» με βάση τις σημασίες της στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
α.	επιστήμη που μελετά το φυσικό περιβάλλον
β.	αυτή που δέχεται καλεσμένους στο σπίτι της
γ.	θυρεός, οικογενειακό έμβλημα
δ.	ειδικός στην οικονομική επιστήμη
ε.	ζώο που τρέφεται από άνθρωπο και ζει μαζί του
στ.	σύνολο προσώπων που συνδέονται με στενούς συγγενικούς δεσμούς

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Άσκηση

Βρίσκω ουσιαστικά από τα ρ. βαίνω, βουλεύω, θέλω, λάμπω, ξύω, παλαιώ, πλήττω.

Ω	Ι	Λ	Π	Α	Λ	Α	Ι	Σ	Τ	Ρ	Α
Η	Λ	Κ	Λ	Α	Μ	Π	Τ	Η	Ρ	Λ	Ρ
Θ	Γ	Υ	Υ	Ε	Υ	Λ	Σ	Φ	Υ	Χ	Ζ
Θ	Λ	Θ	Ε	Λ	Γ	Η	Τ	Ρ	Ο	Ν	Τ
Φ	Ν	Ξ	Ψ	Υ	Κ	Κ	Υ	Η	Φ	Τ	Η
Β	Ο	Υ	Λ	Ε	Υ	Τ	Η	Ρ	Ι	Ο	Ν
Ο	Τ	Σ	Ν	Ο	Ψ	Ρ	Ν	Ρ	Ρ	Ο	Ρ
Β	Ξ	Τ	Β	Υ	Γ	Ο	Β	Υ	Ι	Ι	Ψ
Λ	Φ	Ρ	Ρ	Γ	Ρ	Ν	Ι	Θ	Ε	Γ	Θ
Ρ	Ψ	Α	Χ	Θ	Κ	Χ	Ι	Η	Ι	Μ	Δ
Θ	Ω	Ι	Α	Θ	Υ	Η	Ε	Κ	Λ	Φ	Κ
Υ	Ζ	Β	Χ	Κ	Σ	Ω	Ξ	Π	Δ	Α	Θ

Ε. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

Ασκήσεις

1. Γράφουμε τα ρήματα που μας δίνονται στον κατάλληλο τύπο παρατατικού ή αορίστου ε.φ.. Στη συνέχεια γράφουμε το ίδιο πρόσωπο στον άλλο αριθμό:
 - α. κωλύω παρατατικός β' πληθυντικό ,
 - β. κελεύω αόριστος γ' ενικό ,
 - γ. θαυμάζω παρατατικός α' πληθυντικό ,
 - δ. εικάζω αόριστος α' ενικό ,
 - ε. κηρύττω αόριστος β' ενικό ,
 - στ. ῥητορεύω αόριστος γ' ενικό ,
 - ζ. εἰμι παρατατικός γ' ενικό ,
 - η. ἵππεύω παρατατικός β' ενικό ,
 - θ. γράφω αόριστος α' πληθυντικό ,
 - ι. ἀκμάζω αόριστος γ' πληθυντικό ,
 - ια. ὀρύττω παρατατικός α' ενικό ,
 - ιβ. ἀποπέμπω παρατατικός β' πληθυντικό ,
 - ιγ. αἰχμαλωτίζω αόριστος γ' ενικό ,
 - ιδ. μεταπείθω παρατατικός β' ενικό ,

2. Συμπληρώνουμε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του παρατατικού ή του αορίστου του ρήματος που αναγράφεται στην παρένθεση. Στη συνέχεια, γράφουμε τον ίδιο τύπο στον άλλο αριθμό του ίδιου χρόνου:
- Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν καίπερ ὀρῶν οὐκ
(διώκω πρτ.)
 - Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι , ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς.
(στασιάζω πρτ.)
 - Παραπλήσια δὲ τούτοις Ἀμύντας ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς
(πράττω αόρ.)
 - Ὁ δ' Ἀρταβάζης καὶ τραγωδίας ἐποίει καὶ λόγους καὶ ἱστορίας.
(συγγράφω πρτ.)
 - Ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν. (κελεύω πρτ.)
 - Ἐπιφανεῖς οἱ πρόγονοι ὑμῶν. (εἰμί πρτ.)

Άσκηση πρτ.
και αορ. ε.φ.

Αυτοαξιολόγηση

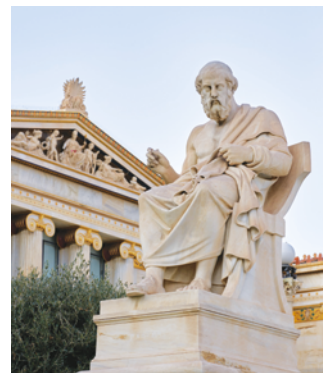

- Γνωρίζω για τις γυναίκες στην αρχαία Ελλάδα.
- Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ρ. ἀλλάττω/ἀλλάσσω.
- Γνωρίζω για ουσιαστικά που είναι παράγωγα από ρήματα και δηλώνουν μέσο ή όργανο και τόπο.
- Γνωρίζω για την οριστική παρατατικού και αορίστου της ε.φ. στην α.ε.
- Γνωρίζω για την οριστική παρατατικού του ρ. εἰμί.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Ο «Μενέξενος» του Πλάτωνα είναι ένας επιτάφιος λόγος που δεν εκφωνήθηκε ποτέ, αλλά, όπως υποστηρίζεται από τον φιλόσοφο, τον άκουσε ο Σωκράτης από την Ασπασία, τη σύζυγο του Περικλή, η οποία δίδασκε ρητορική. Ο Σωκράτης τον μεταφέρει ως υπόδειγμα επιτάφιου λόγου στον δικό του μαθητή, τον Μενέξενο. Το απόσπασμα που ακολουθεί αφορά στα λόγια που οι πεσόντες θα ήθελαν να πουν στα παιδιά τους.

Πλάτωνας, άγαλμα,
Λεωνίδας Δρόσης, 1885,
κήπος Ακαδημίας Αθηνών

Λόγοι γονέων

Χρὴ οὖν μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ' ἀρετῆς, εἰδότας ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα αἰσχρὰ καὶ κακά. Οὐτε γὰρ πλοῦτος κάλλος φέρει τῷ κεκτημένῳ μετ' ἀνανδρίας [...] οὔτε σώματος κάλλος καὶ ἰσχὺς δειλῶ καὶ κακῶ συνοικοῦντα πρέποντα φαίνεται ἀλλ' ἀπρεπῇ, καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τὸν ἔχοντα καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν· πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ὡν ἔνεκα καὶ πρῶτον καὶ ὕστατον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλεία· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνῃν φέρει, ἡ δὲ ἥττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν.

Πλάτων, *Μενέξενος*, 246d-247a

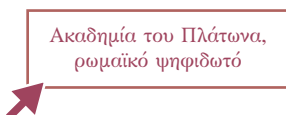

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

Χρή πρέπει
τῶν ἡμετέρων λόγων τα λόγια μας
εἰδότας γνωρίζοντας
τούτου λειπόμενα αν δε διαδέτουν αυτή
(την αρετή), χωρίς αυτήν
καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα
και τα πλούτη και τα έργα
τῷ κεκτημένῳ για αυτόν που τα έχει
αποκτήσει
δειλῷ καὶ κακῷ συνοικοῦντα όταν
υπάρχουν και τα δύο σε άνανδρο και κακό
ἐπιφανέστερον ποιεῖ τον εκδέτουν πιο
πολύ

ἐκφαίνει φανερόνουν
Ἵν ἔνεκα γι' αυτό
ὑστατον στο τέλος, τελευταίο
πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν
να αγωνίζεστε με όλες σας τις δυνάμεις
ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε
για να ξεπεράσετε όσο μπορείτε πιο πολύ
εὐκλεία σε δόξα
εἰ δὲ μὴ αλλιῶς, στην αντίθετη περίπτωση
ἴστε να γνωρίζετε
αἰσχύνην ντροπή
εὐδαιμονίαν ευτυχία

Ερωτήσεις

1. Γιατί, σύμφωνα με το απόσπασμα, όλα τα πλούτη και όλα τα έργα δίχως αρετή είναι απαίσια;
2. Ποια αξία προσφέρει η ομορφιά και η δύναμη σε έναν κακό και άνανδρο άνθρωπο;
3. Πώς χαρακτηρίζεται η επιστήμη, όταν δε διακρίνεται από δικαιοσύνη και αρετή;
4. Ποιες είναι οι συνέπειες, όταν οι απόγονοι ξεπερνούν τους προγόνους τους σε αρετή και ποιες, όταν υπολείπονται;
5. Σε δυάδες εκφράζουμε την προσωπική μας άποψη για μία από τις παραπάνω τέσσερις θέσεις. Φροντίζουμε να σχολιαστούν και οι τέσσερις απόψεις στην τάξη.

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Οι λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί ανακατεύτηκαν. Τις τοποθετούμε στην κατάλληλη θέση ανάλογα με την «οικογένεια» του ρ. στην οποία ανήκουν:

λήψη	έλλειψη
χειρολαβή	κατάληψη
λείπανο	λιποτάκτης
λάφυρα	υπόλοιπος
διάλειμμα	ευλαβής

λείπω	λαμβάνω

2. Τοποθετούμε τις λέξεις της ν.ε. που ακολουθούν στην κατάλληλη θέση δίπλα στις λέξεις/λέξη του κειμένου με την οποία είναι ομόρριζες:

εξάσκηση, απόκτηση, πλουτισμός, ανδρεία, καλλιστεία, δειλός, νικητής, Ανδρέας, καλλονή, κτήνος, πλήθος, δέος, Νικόλαος, ασκητής

ἀσκήτε, ἀσκεῖν	
κτήματα, κεκτημένω	
ἀνανδρίας	
πλοῦτος	
δειλῶ, δειλίαν	
κάλλος	
νικῶμεν, νίκη	

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Από τα ακόλουθα ουσιαστικά και επίθετα σχηματίζουμε ρήματα:

τόλμη >

φίλος >

πλήρης >

τόξον >

ίππεύς >

φύλαξ >

δοῦλος >

2. Αντιστοιχίζουμε τα ρήματα με τα ονόματα από τα οποία παράγονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Ρήματα	Ονόματα
1. πλουτῶ	α. σώφρων
2. τολμῶ	β. εὐεργέτης
3. δουλῶ	γ. ἐλάττων
4. σωφρονῶ	δ. εὐδαίμων
5. εὐεργετῶ	ε. πλοῦτος
6. ἐλαττῶ	στ. τόλμη
7. εὐδαιμονῶ	ζ. δοῦλος

Ε. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

Ασκήσεις

1. Συμπληρώνουμε το ρ. στα κενά που ακολουθούν σε χρόνο παρακείμενο και υπερσυντέλικο, ώστε να προκύψουν νοηματικά αποδεκτές προτάσεις:
 - α. Ὑμεῖς τὸ κοινὸν τῆς πόλεως / (βλάπτω)
 - β. Ὑμεῖς τὴν θύραν / (κρούω)
 - γ. Γράμματα, γυμναστική, μουσική τοὺς νέους / (παιδεύω)
 - δ. Ὁ ἥλιος / (δύω)
 - ε. Ἐγὼ / (κινδυνεύω)
 - στ. Τὴν πολιτείαν οἱ νόμοι / (σώζω)
2. Σχηματίζω τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο των ακόλουθων ρημάτων, στο πρόσωπο που βρίσκεται το ρ., σύμφωνα με το παράδειγμα:

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
1. κρύπτεις	κέκρυφας	έκεκρύφεις
2. ἄρχω		
3. θαυμάζει		
4. στρατοπεδεύομεν		
5. ἰσχύετε		
6. φονεύει		
7. δύουσιν		
8. πράττεις		
9. ῥάπτω		

Άσκηση πρκ.
και υπερ. ε.φ.

Αυτοαξιολόγηση

1. Γνωρίζω για τους επιτάφιους λόγους στην αρχαία Αθήνα.
2. Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ρ. λείπω.
3. Γνωρίζω για ρήματα που παράγονται από ονόματα.
4. Γνωρίζω για την οριστική παρακειμένου και υπερσυντελικού ε.φ.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Στο έργο που είναι γνωστό ως «Βιβλιοθήκη» Ἀπολλοδώρου – και προοριζόταν, για να διδάσκονται στα παιδιά οι μύθοι της αρχαίας ελληνικής παράδοσης – ανήκει το ακόλουθο απόσπασμα που αναφέρεται στον Προμηθέα, γιο του Τιτάνα Ιαπετού και της Θέμιδας. Ο Προμηθέας θεωρήθηκε ευεργέτης της ανθρωπότητας για λόγους που θα ανακαλύψουμε.

Προμηθέας Δεσμώτης, γλυπτό για τη Γαλλική Βασιλική Ακαδημία, Νικολά - Σεμπασιάν Αντάμ, 1762, Λούβρο.

Ένα πολύτιμο δώρο

Προμηθεὺς δὲ ἐξ ὕδατος καὶ γῆς ἀνθρώπους πλάσας, ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ πῦρ, λάδρα Διὸς, κρύψας ἐν νάρθηκι. Ζεὺς ἐννοήσας τοῦτο, ἐπέταξεν Ἡφαίστῳ προσηλῶσαι τῷ Κανκάσῳ ὄρει τὸ σῶμα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ Σκυδικὸν ὄρος ἐστίν. Καθ' ἐκάστην δὲ ἡμέραν, ἀετὸς θηρεύων τοὺς λοβοὺς ἐνέμετο τοῦ ἥπατος αὐξανομένου διὰ νυκτός. Προμηθεὺς μὲν οὕτω κλέψας τὸ πῦρ δίκην ἔτινε ταύτην, μέχρις Ἡρακλῆς αὐτὸν ὕστερον ἔλυσεν.

Ἀπολλόδωρος, *Βιβλιοθήκη*, Α' 7.1 (διασκευή)

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

λάδρα επίρρ. κρυφά, μυστικά, παράνομα
νάρθηξ ψηλό καλαμώδες φυτό, με κοίλο,
νευρώδες και ανθεκτικό στέλεχος
ἐπιτάσσω διατάζω, προστάζω
προσηλῶσαι απρ. αορ. του ρ. προσηλώω -ῶ
καρφώνω

θηρεύω κυνηγώ, θγαίνω σε κυνήγι
ἐνέμετο τοὺς λοβοὺς τοῦ ἥπατος
έτρωγε τα άκρα του συκωτιού
δίκην ἔτινε ταύτην υπέστη αυτή την
τιμωρία, έτσι τιμωρήθηκε

Προμηθέας Δεσμώτης,
πίνακας του Ρούμπενς

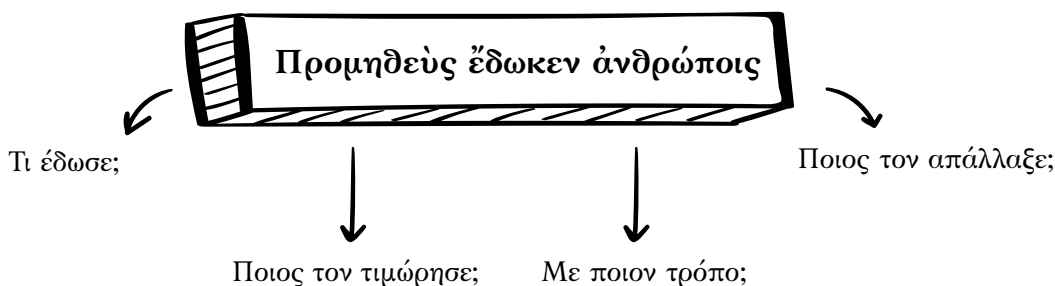
Λεξιθήρες

Ερωτήσεις

1. Συμπληρώνουμε τον εννοιολογικό χάρτη με λέξεις του κειμένου:

2. Τι φανερώνει η αυστηρότητα της τιμωρίας για την αξία της φωτιάς στη ζωή των πρώτων ανθρώπων στη Γη;

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις από το κείμενο στη στήλη Α με τις ομόρριζές τους της ν.ε. στη στήλη Β. (Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.)

Ανατρέχουμε στα Λεξικά της α.ε. και της ν.ε., όπου χρειάζεται.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. πλάσας	α. δεσμώτης
2. ἔδωκεν	β. δυσεπίλυτος
3. λάδρα	γ. πυρετός
4. ἐπέταξεν	δ. ανένδοτος
5. πῦρ	ε. πλαστελίνη
6. ἔλυσεν	στ. αλάνθαστος
	ζ. άτακτος

2. Αντιστοιχίζουμε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β, ώστε να σχηματίσουμε αποδεκτά ονοματικά σύνολα:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. επινόηση	α. προοδευτική
2. κατανόηση	β. έμπρακτη
3. διανοήση	γ. πρωτοποριακή
4. συνεννόηση	δ. πλήρης
5. μετάνοια	ε. εγκληματική
6. άγνοια	στ. προφορική

3. Επιλέγουμε με ποια σημασία χρησιμοποιούνται οι υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις στις ακόλουθες προτάσεις:
- α. Μόλις έμαθε τα νέα έγινε πυρ και μανία.
1. απελπίστηκε 2. ζεστάθηκε 3. δύμωσε
- β. Δυστυχώς μέσα σε λίγες ώρες το δάσος έγινε παρανάλωμα του πυρός.
1. κήκε ολοσχερώς 2. υπερθερμάνθηκε 3. έγινε εύφλεκτο
- γ. Η συμμετοχή στον αγώνα ήταν για αυτόν το βάπτισμα του πυρός.
1. αξέχαστη εμπειρία 2. η αρχή του τέλους 3. η πρώτη εμπειρία
- δ. Ο υπουργός δέχθηκε τα πυρά της αντιπολίτευσης στη Βουλή για το νομοσχέδιο που κατέδωσε.
1. τα σχόλια 2. τις ερωτήσεις 3. την επίθεση
- ε. Πέρασε διά πυρός και σιδήρου, μέχρι να πετύχει την επαγγελματική του καταξίωση.
1. από εμπόλεμη ζώνη 2. από κινδύνους και ταλαιπωρίες 3. από αυστηρό έλεγχο

Ο τύπος **πυρά** μπορεί να είναι πληθ. αριθμ. της λέξης **πυρ** (π.χ. τα πυρά των στρατιωτών) ή ενικ. αριθμ. της λέξης η **πυρά** (π.χ. κάδισαν γύρω από την πυρά)

Δ. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

Ασκήσεις

- Σχηματίζουμε τα απαρέμφατα όλων των χρόνων της ε.φ. των ρημάτων του κειμένου *έλυσεν και επέταξεν*.
- Συμπληρώνουμε τα κενά με τους τύπους των μετοχών που ζητούνται (πάντα στην ονομαστική ενικού αριθμού και με κεφαλαία γράμματα). Στις έντονες παύλες θα σχηματιστεί το όνομα του αδελφού του Προμηθέα.

Ανατρέχουμε στη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

α. μετοχή αορίστου του ρ. δουλεύω στο δηλ. γένος	_____
β. μετοχή παρακειμένου του ρ. πράττω στο ουδέτερο γένος	_____
γ. μετοχή αορίστου του ρ. καδίζω στο αρσενικό γένος	_____
δ. μετοχή ενεστώτα του ρ. μανθάνω στη δηλυκό γένος	_____
ε. μετοχή παρακειμένου του ρ. άδρoίζω στο αρσενικό γένος	_____
στ. μετοχή αορίστου του ρ. δύω στο δηλυκό γένος	_____
ζ. μετοχή παρακειμένου του ρ. σφίζω στο αρσενικό γένος	_____
η. μετοχή ενεστώτα του ρ. άπάγω στο ουδέτερο γένος	_____
θ. μετοχή αορίστου του ρ. γράφω στο δηλυκό γένος	_____

3. Στη ν.ε. χρησιμοποιούμε συχνά μετοχές της α.ε. στον λόγο μας. Για να θυμηθούμε μερικές από αυτές, αντιστοιχίζουμε τις φράσεις της στήλης Α με τις προτάσεις της στήλης Β, ώστε να ολοκληρωθεί το νόημα:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Θεού δέλοντος και καιρού επιτρέποντος	α. προέκυψε η έντονη διαμάχη.
2. Εκ του μη όντος	β. δεν έχουν εντοπιστεί προβλήματα.
3. Το πρωτεύον ζήτημα	γ. η εκδρομή θα γίνει αύριο.
4. Εις ότα μη ακουόντων	δ. υπήρξε πάντα το θέμα της ηγεσίας.
5. Επί του παρόντος	ε. διατυπώθηκαν δυστυχώς τα επιχειρήματα.

4. α. Υπογραμμίζουμε τις μετοχές των προτάσεων της στήλης Α.
 β. Χαρακτηρίζουμε σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) τις συντακτικές παρατηρήσεις της στήλης Β.

Ανατρέχουμε στο *Συντακτικό της α.ε.*, όπου χρειάζεται.

Στήλη Α	Στήλη Β	Σ/Λ
1. Μακάριζε τοὺς τετελευτηκότας ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.	Η μετοχή χρησιμοποιείται ως αντικείμενο.	
2. Παρεσκευάζοντο οἱ Ἀθηναῖοι ὡς πολεμήσοντες.	Η μετοχή χρησιμοποιείται ως υποκείμενο.	
3. Ὁ ζητῶν εὕρισκει.	Η μετοχή δηλώνει σκοπό.	
4. Κῦρος συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον.	Η μετοχή δηλώνει χρόνο.	
5. Ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων.	Η μετοχή δηλώνει τρόπο.	

Άσκηση απαρεμφάτου
(ειδικό-τελικό)

Αυτοαξιολόγηση

1. Γνωρίζω για το αίνιγμα της Σφίγγας.
2. Γνωρίζω για την «οικογένεια» της λέξης νοῦς.
3. Γνωρίζω για το ειδικό και το τελικό απαρέμφατο.
4. Γνωρίζω για τις μετοχές ενεργητικής φωνής βαρύτονων ρημάτων.
5. Γνωρίζω για τον συντακτικό ρόλο της μετοχής.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Κατά το έτος 426 π.Χ. και ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη ο Πελοποννησιακός Πόλεμος (431-404 π.Χ.), οι Πελοποννήσιοι σύμμαχοι εκστρατεύουν εναντίον της Αττικής με αρχηγό τον Σπαρτιάτη βασιλιά, Άγι. Όμως, η εκστρατεία διακόπτεται λόγω σεισμών και οι σύμμαχοι επιστρέφουν στη βάση τους. Ο **Θουκυδίδης** αφηγείται στο έργο του τα γεγονότα και περιγράφει με λεπτομέρειες το τσουνάμι που έπληξε τις Οροβιές της Εύβοιας.

Αθηνά και Εγκέλαδος μάχονται, εσωτερικό από αττικό ερυθρόμορφο πιάτο με βάση (περ. 525 π.Χ.), Λούβρο.

«Χορεύει» η γη...

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ Ἴσθμοῦ ἦλθον ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλοῦντες, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου Λακεδαιμονίων βασιλέως, σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν ἀπετράποντο πάλιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. Καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους, τῶν σεισμῶν κατεχόντων, τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίαις ἡ θάλασσα ἐπανελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὔσης γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπενόστησε, καὶ θάλασσα νῦν ἐστὶ πρότερον οὔσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες.

Θουκυδίδης, *Ἱστορίαι*, 3, 89.1-2

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

Τοῦ δ' ἐπιγιννομένου θέρους
το ἐπόμενο καλοκαίρι
ἐσβαλοῦντες για να εισβάλουν
γενομένων επειδή έγιναν
ἀπετράποντο πάλιν ἐπέστρεψαν,
γύρισαν πίσω
ἐπανελθοῦσα υποχώρησε

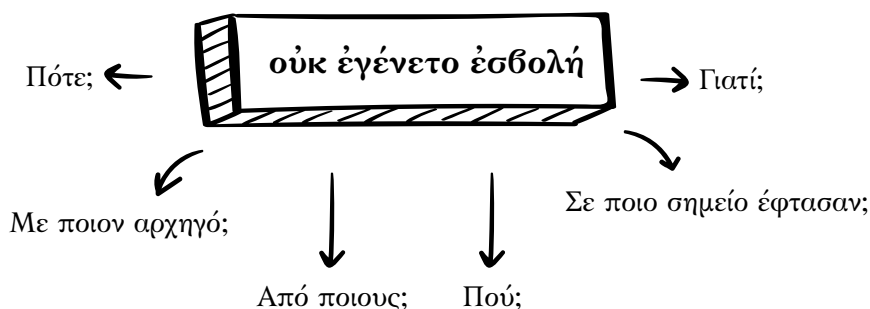
κυματωθεῖσα αφού υψώθηκε κύμα
τὸ δ' ὑπενόστησε από άλλο (τμήμα της
πόλης) τραβήχτηκε
ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα
ἀναδραμόντες δεν πρόλαβαν να τρέξουν
σε ψηλά μέρη

Λεξιθήρες

Ερωτήσεις

1. Συμπληρώνουμε τον εννοιολογικό χάρτη με λέξεις του κειμένου.

2. Ο Θουκυδίδης αναφέρεται σε τσουνάμι που προκλήθηκε από σεισμό. Πώς περιγράφεται το φυσικό φαινόμενο; Συμπληρώνουμε τα κενά.
Σε αυτή τη χρονική , ενώ γίνονταν οι , η της Εύβοιας στην Οροβία υποχώρησε και αφού υψώθηκε , αυτό έπεσε πάνω σε ένα μέρος της και άλλο τμήμα της το κατέκλυσε, ενώ από άλλο τραβήχτηκε. Τώρα είναι θάλασσα εκεί που πρωτύτερα ήταν Και τους , όσοι δεν πρόλαβαν να τρέξουν σε ψηλά μέρη, τους αφάνισε.
3. Αναζητούμε στο διαδίκτυο πληροφορίες που αναφέρουν ιστορικοί και συγγραφείς για σημαντικές φυσικές καταστροφές του παρελθόντος στη χώρα μας. Δημιουργούμε έναν χρονολογικό πίνακα με τις πιο σημαντικές από αυτές, καταγράφοντας παράλληλα τις συνέπειές τους.

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις από το κείμενο της στήλης Α με τις ομόρριζές τους στη ν.ε. της στήλης Β.

Ανατρέχουμε στα Λεξικά της α.ε. και της ν.ε., όπου χρειάζεται.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. έπιγιγνομένου	α. εξοχή
2. ήγουμένου	β. περιουσία
3. άπετράποντο	γ. γένεση
4. κατεχόντων	δ. φθορά
5. ούσης	ε. ηγεσία
6. πόλεως	στ. δυναστεία
7. διέφθειρεν	ζ. επιτροπή
8. έδύνατο	η. συμπολίτης

2. Επιλέγουμε με ποια σημασία χρησιμοποιούνται οι υπογραμμισμένες λέξεις στις ακόλουθες προτάσεις:

α. Αποφασίστηκε η αποπομπή του υπεύθυνου ασφαλείας, γιατί δεν απέτρεψε τα έκτροπα στο γήπεδο μετά τη λήξη του αγώνα.

1. αποδοκιμασία 2. εκδίωξη 3. απέλαση 4. επίπληξη

β. Η διαπόμπευση των κλεφτών ήταν μία τακτική που εφαρμοζόταν συχνά στο Βυζάντιο.

1. τιμωρία 2. εξευτελισμός 3. παραδειγματισμός 4. σωφρονισμός

γ. Το κίνημα του Διαφωτισμού υπήρξε προπομπός της Γαλλικής Επανάστασης.

1. υποστηρικτής 2. συνοδοιπόρος 3. υπερασπιστής 4. πρόδρομος

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

Ασκήσεις

1. Αντιστοιχίζουμε τα παράγωγα ουσιαστικά της στήλης Α με τα πρωτότυπα ρ. της στήλης Β:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. νομάς	α. πίνω
2. περόνη	β. πλάττω (=πλάθω)
3. νιπτήρ	γ. πλήττω (=κτυπώ)
4. πράκτωρ	δ. πείρω (=τρυπώ)
5. ποτήριον	ε. ποιῶ
6. πληκτρον	στ. πάσχω
7. πλάσμα	ζ. νίπτω (=νίβω)
8. πάδος	η. πέμπω (=στέλνω)
9. ποίησις	θ. νέμω (=μοιράζω)
10. πομπή	ι. πράττω

2. Για καθένα από τα επίθετα της στήλης Α, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που μας δίνεται:

α. γράφουμε ένα παράγωγο ουσιαστικό της α.ε. στη στήλη Β

β. δημιουργούμε ένα ονοματικό σύνολο στη στήλη Γ, με το ίδιο ουσιαστικό στη ν.ε., σύμφωνα με τα παραδείγματα:

Στήλη Α	Στήλη Β	Στήλη Γ
1. άπληστος (-ιά)	άπληστία	ακόρεστη απληστία
2. εὐσεβής (-ειᾶ)		
3. ἀγχίνους (-οιᾶ)		
4. παχύς (-ος)		
5. σώφρων (-οσύνη)		
6. ταχύς (-της)		
7. τρεῖς (-άς)		

Ε. ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

Ασκήσεις

1. Στους πίνακες που ακολουθούν μεταφέρουμε το ρήμα στους υπόλοιπους χρόνους (στο πρόσωπο και τον αριθμό που βρίσκεται ο τύπος) και στα απαρέμφατα και τις μετοχές του.

Ο νόμος ισχύει.

	Οριστική	Απαρέμφατο	Μετοχή αρσ. γέν.
Ενεστώτας	ισχύει		
Παρατατικός			
Μέλλοντας			
Αόριστος			
Παρακείμενος			
Υπερσυντέλικος			

Οί δίκαιοι πράττουν δίκαια.

	Οριστική	Απαρέμφατο	Μετοχή αρσ. γέν.
Ενεστώτας	πράττουν		
Παρατατικός			
Μέλλοντας			
Αόριστος			
Παρακείμενος			
Υπερσυντέλικος			

2. Σχηματίζω τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων του πίνακα:

	πιστεύω	στρατεύω	διαπράττω	συμβουλευώ
Ενεστώτας				
Παρατατικός				
Μέλλοντας				
Αόριστος				
Παρακείμενος				
Υπερσυντέλικος				

3. Στο παρακάτω κείμενο υπογραμμίζουμε τα απαρέμφατα ε.φ. (οκτώ τύποι):

«Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἐμάνθανε δηρεύνειν, τοξεύειν, κιδαρίζειν καὶ γράφειν: ὁ γὰρ Φίλιππος ἐβούλετο αὐτὸν παιδεῦσαι, ὥστε τέλειον εἶναι. Καθ' ἑκάστην οὖν προέκοπτεν ἐπὶ τὸ δηρεύνειν καὶ τοξεύειν.»

Από το Αναγνωστικό Ζούκη

4. Στο παρακάτω κείμενο υπογραμμίζουμε τις μετοχές ε.φ. (δέκα τύποι):

«Ἑρμῆς ἐν σπαργάνοις ἔτι ὢν εἰς Πιερίαν παραγίγνεται κλέψων τὰς βοσκούσας ἐνταῦθα βοῦς τοῦ Ἀπόλλωνος. Κομίσας δ' αὐτὰς εἰς τὴν πόρρω εὕρισκομένην Πύλον ἐν σπηλαίῳ ἀπέκρυπεν. Ἐκεῖθεν εἰς Κυλλήνην ὤχετο [...] ἐδέλων κατασκευάσαι λύραν. [...] Ἀπόλλων δ' εἰς Κυλλήνην ἔρχεται καὶ τοὺς ἐνταῦθα διαμένοντας ἀνακρίνων πυνθάνεται, εἰ τὸν κλέψαντα τὰς βοῦς γινώσκουσιν. [...] Οὗτοι δὲ λέγουσιν ὡς οὐκ ἐγίγνωσκον τὸν ἡρπακότα ταύτας. [...] Ἔρχεται οὖν Ἀπόλλων εἰς Κυλλήνην καὶ εὕρισκει τὰς βοῦς. Ἀκούσας δὲ ἐνταῦθα τῆς λύρας χαρίζεται Ἑρμῇ τὰς βοῦς.»

Από το Αναγνωστικό Ζούκη

Άσκηση προσωπικής
αντωνυμίας

Αυτοαξιολόγηση

1. Γνωρίζω για φυσικές καταστροφές του παρελθόντος.
2. Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ρ. πέμπω.
3. Γνωρίζω για την οριστική, τα απαρέμφατα και τις μετοχές όλων των χρόνων στην ενεργητική φωνή.
4. Γνωρίζω για την οριστική ενεστώτα και παρατατικού του ρ. είμι.
5. Γνωρίζω για την παραγωγή ουσιαστικών από ρήματα και επίδετα.
6. Γνωρίζω για την παραγωγή ρημάτων από ονόματα, ρήματα, επιρρήματα και επιφωνήματα.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Οι Αθηναίοι στα δεκαοκτώ τους χρόνια έπρεπε να υπηρετήσουν τη στρατιωτική τους θητεία για δύο έτη. Σε επίσημη τελετή στην Εκκλησία του Δήμου αναγράφονταν τα ονόματά τους στον κατάλογο των πολιτών και έπαιρναν ένα δόρυ και μια ασπίδα ο καθένας. Κρατώντας τα όπλα που τους εμπιστευόταν η πατρίδα, οι Αθηναίοι έφηβοι έδιναν στην Ακρόπολη, στο ιερό της Αγραύλου, τον παρακάτω όρκο.

Αναχώρηση πολεμιστή, Ζωγράφος του Κύκλωπα, Λουκανικός ερυθρόμορφος κωδωνόσχημος κρατήρας, περ. 420 π.Χ. από τη Ginosa, Ιταλία, Λούβρο

Ο όρκος των Αθηναίων εφήβων

Λέγε, γραμματεῦ.

«Οὐκ αἰσχυνῶ τὰ ἱερὰ ὄπλα, οὐδὲ λείψω τὸν
 παραστάτην ὅπου ἂν στοιχήσω· ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ
 ἱερῶν καὶ ὁσίων καὶ οὐκ ἐλάττω παραδώσω τὴν πατρίδα,
 πλείω δὲ καὶ ἀρείω κατὰ τε ἑμαυτὸν καὶ μετὰ πάντων,
 καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κραινόντων ἐμφρόνως. Καὶ τῶν
 δεσμῶν τῶν ἰδρυμένων καὶ οὓς ἂν τὸ λοιπὸν ἰδρύσωνται
 ἐμφρόνως· ἐὰν δέ τις ἀναιρεῖ, οὐκ ἐπιτρέψω κατὰ τε
 ἑμαυτὸν καὶ μετὰ πάντων, καὶ τιμήσω ἱερὰ τὰ πάτρια.

Ἱστορες θεοὶ Ἄγραυλος, Ἑστία, Ἐνυώ, Ἐνυάλιος, Ἄρης καὶ
 Ἀθηνᾶ Ἀρεία, Ζεὺς, Θαλλώ, Αὖξώ, Ἥγεμόνη, Ἡρακλῆς,
 ὄροι τῆς πατρίδος, πυροί, κριθαί, ἄμπελοι, ἐλάαι, συκαῖ...»

Λυκούργος, Κατὰ Λεωκράτους, 77

Επιτύμβια στήλη
 νεαρού στρατιώτη

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

αἰσχύνω μέλλ.του ρ. αἰσχύνω ατιμάζω,
αμαυρώνω, ντροπιάζω
παραστάτης αυτός που στέκεται δίπλα,
υπερασπιστής, σύντροφος
στοιχῶ στέκομαι ή περπατάω σε γραμμή,
παράταξη
ἐλάττω μικρότερη
ἀρείω πιο δυνατή

κραινόντων μτχ. ενεστ. του ρ. κραίνω
ασκώ εξουσία, κυβερνώ
ἐμφρόνως (ἐν+φρήν) συνετά
ἰδρύομαι εγκαθιστώ, καθιερώνω
ἀναιρῶ καταλύω, ακυρώνω
ἵστωρ (-ορος) δικαστής, κριτής
ὅροι σύνορα, όρια
πυροὶ κόκκοι σιταριού

Λεξιθήρες

Ερωτήσεις

1. Ποιες υποχρεώσεις αναλαμβάνει ο Αθηναίος έφηβος με τον παραπάνω όρκο και ποιους επικαλείται ως μάρτυρες;
2. Αναπαριστάνουμε με τους/τις συμμαθητές/τριές μας τη σκηνή.
3. Συνεργαζόμαστε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας και αναζητούμε τον Όρκο του Ιπποκράτη. Συγκρίνουμε τους δύο όρκους και εντοπίζουμε ομοιότητες και διαφορές.

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Επιλέγουμε τη λέξη που ολοκληρώνει το νόημα των παρακάτω προτάσεων:
 - α. Η κοινή γνώμη στο σύνολό της τέτοιες ανήθικες συμπεριφορές.
1. εκδικάζει 2. επιδικάζει 3. καταδικάζει
 - β. Το δικαστήριο αποζημίωση εκατό χιλιάδων ευρώ στους παραβάτες του νόμου.
1. επιδίκασε 2. εκδίκασε 3. προδίκασε
 - γ. Αν και στο παρελθόν υπήρξαν φίλοι και συνεργάτες, σήμερα εμφανίστηκαν στο δικαστήριο ως
1. κατάδικοι 2. αντίδικοι 3. φυγόδικοι
 - δ. Η σκόπιμη διαστροφή της αλήθειας ονομάζεται
1. δικομανία 2. κακοδικία 3. στρεψοδικία
 - ε. Η αρμοδιότητα των δικαστηρίων προβλέπεται στον Κώδικα Ποινικής
1. Δικηγορίας 2. Δικαιοσύνης 3. Δικονομίας

2. Αντιστοιχίζουμε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β, ώστε να σχηματίσουμε αποδεκτά ονοματικά σύνολα:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. δικαστήριο	α. αναφαίρετο
2. δίκη	β. απεριορίστη
3. αδικία	γ. απαραίτητο
4. δικαίωμα	δ. αρμόδιο
5. δικαιολογητικό	ε. πολύκροτη
6. δικαιοδοσία	στ. κατάφωρη

3. Αντιστοιχίζουμε τις σημασίες:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. αίσχυνω	α. εγκαδιστώ
2. άναιρῶ	β. υπακούω
3. ιδρύομαι	γ. ντροπιάζω
4. λείπω	δ. ακυρώνω
5. εὐηκοῶ	ε. αφήνω

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Συμβουλευόμαστε τη Γραμματική της α.ε., όπου χρειάζεται.

Ασκήσεις

- Για κάθε ένα από τα ουσιαστικά της στήλης Α, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που μας δίνεται:
 - γράφουμε ένα παράγωγο επίθετο της α.ε. (στην ον. εν. του αρσ. γένους) στη στήλη Β.
 - δημιουργούμε ένα ονοματικό σύνολο της ν.ε. στη στήλη Γ, σύμφωνα με το παράδειγμα (αλλάζοντας το γένος, αν είναι απαραίτητο).

Στήλη Α	Κατάληξη	Στήλη Β	Στήλη Γ
1. οἶκος	-ειος	οἰκεῖος	οικεία ατμόσφαιρα
2. ἐκὼν	-ιος		
3. πλοῦτος	-ιος		
4. χέρσος	-αιος		
5. γέλως	-οῖος		
6. πένθος	-ιμος		
7. πανήγυρις	-ικος		
8. θῆλυς	-κος		
9. μήτηρ	-ῶος		
10. Εὐκλείδης	-ειος		
11. Κίμων	-ειος		
12. κύανος (ύλη με γαλάζιο χρώμα)	-οῦς		
13. μάχη	-ιμος		
14. νόμος	-ιμος		
15. ξύλον	-ινος		
16. ἀνάγκη	-αιος		

2. Εντοπίζουμε το ρήμα (Ρ) και το υποκείμενο (Υ) στις προτάσεις που ακολουθούν και σχολιάζουμε τη συμφωνία τους:

	Ρήμα	Υποκείμενο	Συμφωνία
α. Τὰ δειλὰ κέρδη πημονὰς (συμφορές) ἐργάζεται.			
β. Τὰ ἔθνη ταῦτα τῇ πόλει πολέμια ἦν.			
γ. Ἀκαρνάνες καὶ Ἀμφιλόχιοι συμμαχίαν ἐποιήσαντο.			
δ. Γινώσκω ταῦτα.			
ε. Οὕτως ἔχει σοι ταῦτα.			

3. α. Εντοπίζουμε τα υποκείμενα στις παρακάτω προτάσεις:

- Οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ ἐν κινδύνῳ αἰὲ ἀγαθὸν ἔχουσι θυμόν.
- Ὁ θεὸς τοὺς ἀγαθοὺς ἀνθρώπους οὐ λείπει.
- Πολλοὶ ἄνθρωποι τῷ πλούτῳ μᾶλλον ἢ τῷ θεῷ πιστεύουσι.

- β. Τοποθετούμε τα υποκείμενα στον αντίθετο αριθμό και κάνουμε τις απαραίτητες αλλαγές στις προτάσεις. Τι παρατηρούμε;

Άσκηση συντακτικού
(υποκείμενα)

Αυτοαξιολόγηση

- Γνωρίζω για τους τρεις στυλοβάτες της δημοκρατίας στην αρχαία Ελλάδα.
- Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ουσ. δίκη.
- Γνωρίζω για τα επίθετα που παράγονται από ουσιαστικά και επίθετα.
- Γνωρίζω για το υποκείμενο και τη συμφωνία του με το ρήμα.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Στο απόσπασμα, ο ρήτορας Λυσίας προκειμένου να στηρίξει το κατηγορητήριο σε βάρος του Αλκιβιάδη, γιου του ομώνυμου γνωστού πολιτικού και της Ιππαρέτης, που από δειλία παραβίασε τον νόμο και μεταπήδησε στην τάξη των ιππέων, αναφέρεται στην ανάγκη τήρησης των νόμων και επιβολής των ποινών.

Μαρμάρινο ανάγλυφο ιππέα, περ. 1ος αι. π.Χ., Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης, Νέα Υόρκη (MET).

Περὶ ποινῶν

Καὶ μὲν δὴ, ὧ ἄνδρες δικασταί, δικάζετε ὑμεῖς οὐ μόνον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἔνεκα, ἀλλ' ἵνα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ἀκοσμοῦντων σωφρονεστέρους ποιῇτε. Ἐὰν μὲν τοίνυν τοὺς ἀγνώτας κολάζητε, οὐδεὶς ἔσται τῶν ἄλλων βελτίων· οὐδεὶς γὰρ εἴσεται τὰ ὑφ' ὑμῶν καταψηφισθέντα· ἐὰν δὲ τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐξαμαρτανόντων τιμωρῇσθε, πάντες πεύσονται, ὥστε τούτῳ παραδείγματι χρώμενοι βελτίους ἔσονται οἱ πολῖται.

Λυσίας, Κατ' Ἀλκιβιάδου Λιποταξίου, Α', 12 (διασκευή)

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

οὐ μόνον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἔνεκα
ὄχι μόνο (για να τιμωρήσετε) αυτούς που
έχουν πέσει σε σφάλματα

τῶν ἀκοσμούντων *μτχ. ενεστ. του*
ρ. ἀκοσμῶ βρίσκομαι σε αταξία, είμαι
απρεπής, προσβάλλω

σώφρονεστέρους *συγκρ. βαθμ. του επιδ.*
σώφρων συνετός, κόσμιος

τούς ἀγνώτας τους αγνώστους,
τους αφανείς

κολάζω τιμωρώ

ἔσται (*μέλλ. του ρ. εἰμί*) θα γίνει

εἴσεται (*μέλλ. του ρ. οἶδα*) θα μάθει

τὰ ὑφ' ὑμῶν καταψηφισθέντα

την καταδίκη που επιβλήθηκε από εσάς

τούς ἐπιφανεστάτους *υπερδ. βαθμ. του*
επιδ. επιφανῆς φημισμένος, διακεκριμένος
πεύσσονται θα πληροφορηθούν

βελτίους *ονομ. πληθ. του συγκρ. βαθμ.*

του επιδ. ἀγαθός καλός

ἔσονται (*μέλλ. του ρ. εἰμί*) θα γίνουν,
θα είναι στο μέλλον

Λεξιθήρες

Ερωτήσεις

1. Για ποιους λόγους θεωρεί ο ρήτορας ότι οι Αθηναίοι πρέπει να τιμωρούν επιφανείς πολίτες που έχουν παραβιάσει τους νόμους;
2. «Γιατί κανείς δεν τιμωρεί τους ανθρώπους που κάνουν αδικίες έχοντας αυτό στο νου του και για το λόγο αυτό, επειδή δηλαδή αδίκησαν· τουλάχιστον όποιος δεν εκδικείται σαν ζώο, ασυλλόγιστα. Όποιος, όμως, έρχεται να τιμωρήσει με περίσκεψη, δεν επιβάλλει τιμωρία για το αδίκημα που έγινε- γιατί δεν μπορεί, εκείνο που έγινε, να κάνει, ώστε να μην έχει γίνει - αλλά για χάρη του μέλλοντος, για να μην αδικήσει ξανά ούτε αυτός, ούτε άλλος, που είδε να τον τιμωρούν. Και όταν σκέφτεται με αυτόν τον τρόπο, θεωρεί ότι η αρετή διδάσκεται».

Πλάτων, *Πρωταγόρας* 324a,b

Με αφορμή το παραπάνω απόσπασμα από το έργο του Πλάτωνα και το κείμενο του Λυσία, χωρίζομαστε σε ομάδες και προβληματιζόμαστε σχετικά με τον σκοπό και το νόημα των ποινών. Χρησιμοποιώντας αποσπάσματα από τα κείμενα, αποδίδουμε τα συμπεράσματά μας με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

- με πολυμεσική παρουσίαση
- με ψηφιακή αφήγηση (αφήγηση με εγγραφή της φωνής επενδυμένη με εικόνες, μουσική κ.ά.)
- σε μορφή κόμικ
- σε αρχείο ψηφιακού ήχου

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

1. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις της στήλης Α με τις συνώνυμές τους της ν.ε. της στήλης Β. (Ένα στοιχείο της στήλης Α περισσεύει.)

Στήλη Α	Στήλη Β
1. σύννομος	α. παράνομος
2. αντινομία	β. νόμιμος
3. νομιμόφρων	γ. αδικία
4. ανομία	δ. νομοταγής
5. έκνομος	ε. ανεξαρτησία
6. ισονομία	στ. αντίφαση
7. αυτονομία	

2. Συζητάμε ανά δυάδες ή ομάδες τι σημαίνουν οι φράσεις και ανακοινώνουμε στην ολομέλεια της τάξης:

α. άγραφος νόμος, β. νόμος της σιωπής, γ. πνεύμα του νόμου - γράμμα του νόμου, δ. νόμος της ζούγκλας, ε. νόμος της προσφοράς και της ζήτησης, ζ. δειός νόμος, η. φυσικός νόμος.

3. Με τη βοήθεια του λεξικού της ν.ε. αντιστοιχίζουμε τις φράσεις της στήλης Α με τις φράσεις με τις οποίες σχετίζονται νοηματικά στη στήλη Β:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. επί παραδείγματι	α. Η συμπεριφορά του είναι απαράδεκτη και καλό θα ήταν να μην τη μιμηθεί κανείς.
2. παράδειγμα προς αποφυγήν	β. Η εργατικότητα του αποτελεί υπόδειγμα για όλους.
3. φωτεινό παράδειγμα	γ. Υπάρχουν πολλές κατηγορίες επιδομάτων, όπως το επίδομα ανεργίας, το επίδομα ασθένειας, μητρότητας...

4. Οι παρακάτω λέξεις ανακατεύτηκαν. Τις χωρίζουμε σε δύο ομάδες, σε όσες ανήκουν στην οικογένεια του ρ. **ποιῶ** και σε όσες ανήκουν στην οικογένεια του ρ. **πράττω**:
χειροποίητος, πρακτικός, διαπραγμάτευση, εκποίηση, άπραγος, πολυπράγμων, εποποιία, ευπραγία, αδελφοποίηση, πρακτορείο, ανοσοποιητικός, ζωοποιός

ποιῶ	πράττω

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ανατρέχουμε στο Λεξικό της ν.ε., όπου χρειάζεται.

Ασκήσεις

1. Σχηματίζουμε τα επίδετα της ν.ε. που προκύπτουν από τα ουσιαστικά της α.ε. (στήλη Α) και φτιάχνουμε ονοματικά σύνολα με τις αντίστοιχες λέξεις (στήλη Β), όπως στο παράδειγμα:

Στήλη Α	Στήλη Β
α. άνια	ανιαρή συζήτηση
β. ἄνδος	οικονομία
γ. φθόνος	λόγια
δ. σκιὰ	παρουσία
ε. ἔτος	συνδρομή
στ. δέος	κολυμβητής
ζ. σφριγος	σώμα
η. ὕψος	φρονήματα

2. Σημειώνουμε στην παρένθεση τη λέξη από την οποία παράγονται τα υπογραμμισμένα επίδετα, όπως στο παράδειγμα, και επιλέγουμε τη λέξη/εις που αποδίδουν τη σημασία τους στη ν.ε.
 - α. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος αποδείχτηκε φειδωλός στις ανακοινώσεις του για μια ακόμη φορά.
 1. φλύαρος 2. λακωνικός 3. φανατικός (φειδώ)
 - β. Μετάνιωσα που συμφώνησα να τον φιλοξενήσουμε. Αποδείχτηκε οχληρός επισκέπτης.
 1. απαιτητικός 2. ανεπιθύμητος 3. ενοχλητικός (.....)
 - γ. Οι συνέπειες των πράξεων και των παραλείψεων των αρμοδίων αποδείχτηκαν αλγινές για τους εμπλεκόμενους και τις οικογένειές τους.
 1. ευχάριστες 2. οδυνηρές 3. αδιάφορες (.....)
 - δ. Η στάση του απέναντι στις παράλογες απαιτήσεις των μετόχων υπήρξε πραγματικά σδεναρή.
 1. σοβαρή 2. αδύναμη 3. δυναμική (.....)
 - ε. Ο λόγος του στο Κοινοβούλιο χαρακτηρίστηκε ρωμαλέος από όλους, ακόμα και από τους αντιπάλους του.
 1. σφριγηλός και γερός 2. απλός και λιτός 3. δυνατός και συνεκτικός (.....)

Ε. ΑΦΙΞΗ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ασκήσεις

Συμβουλευόμαστε το Συντακτικό της α.ε., όπου χρειάζεται.

1. Επιλέγουμε τη σωστή απάντηση για τις υπογραμμισμένες λέξεις των προτάσεων που ακολουθούν και εντοπίζουμε το κατηγορήμα:
 - α. Ὡ ἄνδρες δικασταί, δικάζετε ὑμεῖς τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.
 1. υποκείμενο του ρ. 2. αντικείμενο του ρ. 3. κατηγορούμενο του υπ.
 - β. Τοὺς ἄλλους τῶν ἀκοσμούντων σωφρονεστέρους ποιεῖτε.
 1. αντικείμενο του ρ. 2. κατηγορούμενο του υπ. 3. κατηγορούμενο του αντ.

γ. Οὐδείς ἔσται τῶν ἄλλων βελτίων.

1. υποκείμενο του ρ. 2. κατηγορούμενο του υπ. 3. αντικείμενο του ρ.

δ. Οὐδείς γὰρ εἴσεται τὰ ὑφ' ὑμῶν καταψηφισθέντα.

1. αντικείμενο του ρ. 2. κατηγορούμενο του υπ. 3. υποκείμενο του ρ.

ε. Βελτίους ἔσονται οἱ πολῖται.

1. υποκείμενο του ρ. 2. κατηγορούμενο του υπ. 3. αντικείμενο του ρ.

2. α. Επιλέγουμε τις κατάλληλες λέξεις και συμπληρώνουμε τις προτάσεις:

σοφία, ἐλαίαν, ἐξορύττων, παῖδες, νόμος.

6. Χαρακτηρίζουμε τις προτάσεις ως προς τους όρους τους: απλή (Α), σύνδετη (Σ), ελλειπτική (Ελλ.) και επαυξημένη (Επ.)

1. Ἐν Ἀθήναις τὸν ἐξορύττοντα διακοσίαις δραγμαῖς ἐξημίουν.

2. Ἔλεγε ὁ

3. Ζημιούσθω πᾶς ὁ ἐλαίαν

4. Ὡς καλοί μοι οἱ!

5. Παιδεία καὶ ἀδελφαί εἰσιν.

Άσκηση συντακτικού
(εἶδη προτάσεων)

Αυτοαξιολόγηση

1. Γνωρίζω για τη φύση και τη λειτουργία του νόμου στην αρχαία Ελλάδα.
2. Γνωρίζω τις «οικογένειες» του ρ. νέμω, του ρ. πράττω και του ρ. ποιῶ.
3. Γνωρίζω για τα επίδετα που παράγονται από ουσιαστικά.
4. Γνωρίζω για το κατηγορήμα.
5. Γνωρίζω για τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους.

Α. ΑΦΕΤΗΡΙΑ

Ο **Αΐσωπος**, ο αρχαίος μυθοποιός του 6ου αι. π.Χ., με χαριτωμένο τρόπο, θαυμαστή απλότητα και χαρακτηριστική λακωνικότητα, προσφέρει μεγάλα διδάγματα στους ανθρώπους δίνοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στα ζώα.

Ο Αχιλλέας δένει τις πληγές του φίλου του, Πατρόκλου, αντιγραφή από εσωτερικό διακοσμητικό σχέδιο σε ερυθρόμορφη κύλικα. Βούλτσι, Ιταλία, περ. 500 π.Χ. (Μουσείο Άλτες, Βερολίνο).

Όταν η φιλία δοκιμάζεται...

Δύο φίλοι την αὐτὴν ὁδὸν ἐβάδιζον. Ἄρκτου δὲ αὐτοῖς ἐπιφανείσης ὁ μὲν ἕτερος φθάσας ἀνέβη ἐπὶ τι δένδρον καὶ ἐνταῦθα ἐκρύπτετο. Ὁ δὲ ἕτερος μέλλων περικατάληπτος γίνεσθαι πεσὼν κατὰ τοῦ ἐδάφους τὸν νεκρὸν προσεποιεῖτο. Τῆς δὲ ἄρκτου προσενεγκούσης αὐτῷ τὸ ῥύγχος καὶ περιοσφραϊνούσης τὰς ἀναπνοὰς συνεῖχε· φασὶ γὰρ νεκροῦ μὴ ἅπτεσθαι τὸ ζῶον. Ἀπαλλαγείσης δὲ <αὐτῆς ὁ ἕτερος> καταβὰς ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐπυνθάνετο αὐτοῦ, τί ἡ ἄρκτος πρὸς τὸ οὕς εἶρηκεν. Ὁ δὲ εἶπε· «τοιούτοις τοῦ λοιποῦ μὴ συνοδοιπορεῖν φίλοις, οἳ ἐν κινδύνοις οὐ παραμένουσιν». Ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι τοὺς γνησίους τῶν φίλων αἱ συμφοραὶ δοκιμάζουσιν.

Αἴσωπος, *Μῦθοι*, 66.1

Β. ΟΙ ΑΠΟΣΚΕΥΕΣ ΜΑΣ

Ἄρκτου δὲ αὐτοῖς ἐπιφανείσης τοὺς παρουσιάστηκε ξαφνικὰ μία ἀρκούδα φθάσας ἀνέβη πρόφθασε να ἀνέβει ἐνταῦθα ἐκεῖ, ἐδῶ, σε αὐτὸ το μέρος ἕτερος ἄλλος μέλλων περικατάληπτος γίνεσθαι τὴν ὥρα που θα τον ἀρπαξε προσενεγκούσης αὐτῷ ἔφερε πάνω του

περιοσφραϊνούσης μύριζε γύρω γύρω συνεῖχε κρατούσε μὴ ἅπτεσθαι ὅτι δεν αγγίζει ἐπυνθάνετο ζητούσε να μάθει πρὸς τὸ οὕς εἶρηκεν εἶχε πει στο αὐτὶ τοῦ λοιποῦ στο εξής, ἀπὸ 'δω και πέρα

Λεξιθῆρες

Ερωτήσεις

- Χαρακτηρίζουμε σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ) τις ακόλουθες προτάσεις με βάση το κείμενο:

	Σ/Λ
α. Στον αισώπειο μύθο μία αρκούδα τρομάζει δύο φίλους.	
β. Ο ένας από τους φίλους πέφτει νεκρός.	
γ. Λέγεται πως η αρκούδα δεν αγγίζει πεθαμένους.	
δ. Το επιμύθιο είναι πως οι φίλοι είναι ανώτερο απόκτημα από τα υλικά αγαθά.	

- Μία αρχαιοελληνική παροιμία λέει:

Ὁ φίλος τὸν φίλον ἐν πόνοις καὶ κινδύνους οὐ λείπει.

Συνδέοντας την παροιμία με το επιμύθιο, αναπτύσσουμε το περιεχόμενό τους σε 50-60 λέξεις. Εναλλακτικά δημιουργούμε μία πολυμεσική παρουσίαση με το ίδιο θέμα ή ένα σύντομο κόμικ ή ένα χιουμοριστικό κείμενο ή μία ζωγραφιά με τίτλο.

Γ. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ασκήσεις

- Κυκλώνουμε μία από τις λέξεις της ν.ε. των στηλών Β και Γ του πίνακα με την οποία συνδέεται ετυμολογικά η λέξη του κειμένου της στήλης Α της α.ε. Κρίνουμε και με βάση το νόημα των λέξεων στο κείμενο.

Ανατρέχουμε στα *Λεξικά* της α.ε. και της ν.ε., όπου χρειάζεται.

Στήλη Α	Στήλη Β	Στήλη Γ
1. όδον	οδοντικός	οδικός
2. επιφανείσης	φανάρι	επιφοίτηση
3. περικατάληπτος	περίληψη	κατάληξη
4. απαλλαγείσης	απολαυστικός	απαλλακτικός
5. καταβάς	πρόβατο	βαπτιστικός
6. λοιποῦ	έλλειψη	λήπτης
7. δοκιμάζουν	δοκιμαστικός	δεκτικός

- Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις της στήλης Α με τις συνώνυμές τους της ν.ε. της στήλης Β:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. απήφιστα	α. απόφαση
2. ψηφοφόρος	β. μωσαϊκό
3. ψήφισμα	γ. κάλπη
4. παμπηφεί	δ. εκλογέας
5. ψηφοφορία	ε. απερίσκεπτα
6. ψηφοδόχος	στ. ομόφωνα
7. ψηφιδωτό	ζ. εκλογές

Άσκηση
ομόρριζων λέξεων

Δ. ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ανατρέχουμε στη Γραμματική της ν.ε., όπου χρειάζεται.

Άσκηση

Συμπληρώνουμε τον παρακάτω πίνακα:

Ονοματικά σύνολα της ν.ε.	Κατάληξη των επίθ. στην ονομ. αρσ. γέν.	Ουσιαστικό της α.ε. από το οποίο προήλθε το επίθετο
α. ηλιακό σύστημα	-ακός	ἥλιος
β. ετήσιος απολογισμός		
γ. σθεναρή αντίσταση		
δ. κύκνειο άσμα		
ε. σιωπηρή διαμαρτυρία		
στ. λυσσαλέα αντίδραση		
ζ. μάχιμος εκπαιδευτικός		
η. φθονερό βλέμμα		

Ε. ΑΦΙΞΗ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ασκήσεις

Συμβουλευόμαστε το Συντακτικό της α.ε., όπου χρειάζεται.

- Χαρακτηρίζουμε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς τη δομή (απλές, σύνθετες, επαυξημένες, ελλειπτικές):
 - Σὺ ἐλεύθερος εἶ κατὰ τοὺς νόμους.
 - Ἐλεύθερος εἶ.
 - Σὺ ἐλεύθερος εἶ.
 - Σὺ ἐλεύθερος καὶ ἄξιος εἶ.
 - Ἦκαστος ἀγοράζει τὰ ἐπιτήδεια.
 - Οἱ παῖδες λαμβάνουσιν ἀσπίδα καὶ δόρυ.
 - Λαμβάνουσιν ἀσπίδα.
 - Οἱ παῖδες λαμβάνουσιν ἐκ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀσπίδα καὶ δόρυ παρὰ τῆς πόλεως.
- Στη ν.ε. εννοούμε τους όρους που παραλείπονται:
 - Θα φύγετε;
 - Ναι.
 - Εσύ;
 - Κι εγώ.
- Σημειώνουμε στην κενή στήλη τα υποκείμενα που παραλείπονται:

α. Λίαν φιλῶν σεαυτὸν οὐχ ἔξεις φίλον.	
β. Ἄνθρωπον ζητῶ. (Διογένης)	
γ. Πᾶσιν ἀρέσκετε!	
δ. Πράττομεν, οὐ λέγομεν.	
ε. Λέγουσι πατρὸς σωφροσύνην μέγιστον τέκνοις παράγγελμα.	

4. Στις ακόλουθες προτάσεις υπογραμμίζουμε το υποκείμενο και συμπληρώνουμε τα ρήματα στον ενεστώτα, στο κατάλληλο πρόσωπο και αριθμό. Δεν ξεχνάμε την αττική σύνταξη!
- (Δοκιμάζω) τοὺς ἐγγραφέντας ἢ βουλή.
 - Οἱ κάμνοντες τῶν ἰατρῶν (ἀκούω)
 - Πολλὰ (μετέχω) γενέσεως καὶ φθορᾶς.
 - Τὴν πολιτείαν οἱ νόμοι (σφύζω)
 - Ἡ γῆ σχῆμα (ἔχω) σφαιροειδές.
 - Καὶ τὰ γνώριμα ὀλίγοις γνώριμά (εἰμί)
 - Ἡμεῖς ἐν τοῖς δικαστηρίοις δεινὰ (πάσχω)
5. Εντοπίζουμε τα κατηγορούμενα στις παρακάτω προτάσεις:
- Ἅλλοι κύριοι τούτων εἰσίν.
 - Τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη.
 - Γύλων φυγὰς ἀπ' εἰσαγγελίας ἐκ τῆς πόλεως ἐγένετο.
 - Θεοῦ δὲ δῶρον ὁ βίος ἐστίν.
 - Αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.
 - Ἡ τῆς γῆς γένεσις ἀγέννητος ἀεὶ διατελεῖ.
6. Στις ακόλουθες προτάσεις τοποθετούμε το κατηγορούμενο στον σωστό τύπο:
- Μικρὸν κακὸν, μέγα (ἐστίν). (ἀγαθός, -ή, -όν)
 - Τὰ μὲν κατηγορημένα ἐστὶ (δεινός, -ή, -όν)
 - Διονύσου παῖδες εὐγενῆ εἰσίν. (τέκνον)
 - Ὁ ἀστὴρ ὑπῆρχε (λαμπρός, -ά, -όν)
 - Ὁ κόσμος , ὁ βίος (σκηνή, πάροδος)
7. Στις παρακάτω προτάσεις εντοπίζουμε τα απαρέμφατα και τα χαρακτηρίζουμε ως ειδικά ή τελικά, με κριτήριο τη μετάφραση και το ρήμα από το οποίο εξαρτώνται:
- Κροῖσος ἐνόμιζε ἑαυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον.
 - Οἱ Πέρσαι ἠνάγκαζον τοὺς νέους μανθάνειν τοὺς νόμους.
 - Σωκράτης ἔλεγεν οὐκ εἶναι σοφός.
 - Ἀλκιβιάδης ἔλεγε ταῦτα ψευδῆ εἶναι.
 - Οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσι τοὺς συμμάχους ἰέναι.

Αυτοαξιολόγηση	★	★★	★★★	★★★★	★★★★★
1. Γνωρίζω για την αμοιβαιότητα στη σχέση ανθρώπων-ζώων.					
2. Γνωρίζω για την «οικογένεια» του ουσιαστικού ή ψήφος.					
3. Γνωρίζω για τα επίθετα που παράγονται από ουσιαστικά στην α.ε.					
4. Γνωρίζω για τους βασικούς όρους της πρότασης στην α.ε.					
5. Γνωρίζω για τις απλές, τις σύνδετες, τις ελλειπτικές και τις επανυξημένες προτάσεις στην α.ε.					
6. Γνωρίζω για το ειδικό και το τελικό απαρέμφατο στην α.ε.					

Πίνακες Γραμματικής και αρχικών χρόνων ρημάτων

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Α΄ ΚΛΙΣΗΣ

Αρσενικά σε -ας, -ης				
	σε -ας	Οξύτονα σε -ης	Παροξύτονα σε -ης	σε -δης
Ενικός αριθμός				
ό	νεανί-ας	ποιητ-ής	στρατιώτ-ης	εὐπατρίδ-ης
τοῦ	νεανί-ου	ποιητ-οῦ	στρατιώτ-ου	εὐπατρίδ-ου
τῷ	νεανί-α	ποιητ-ῇ	στρατιώτ-η	εὐπατρίδ-η
τὸν	νεανί-αν	ποιητ-ῆν	στρατιώτ-ην	εὐπατρίδ-ην
(ὃ)	νεανί-α	ποιητ-ὰ	στρατιώτ-α	εὐπατρίδ-η
Πληθυντικός αριθμός				
οἱ	νεανί-αι	ποιητ-αὶ	στρατιώτ-αι	εὐπατρίδ-αι
τῶν	νεανι-ῶν	ποιητ-ῶν	στρατιωτ-ῶν	εὐπατρίδ-ῶν
τοῖς	νεανί-αις	ποιητ-αῖς	στρατιώτ-αις	εὐπατρίδ-αις
τούς	νεανί-ας	ποιητ-ὰς	στρατιώτ-ας	εὐπατρίδ-ας
(ὧ)	νεανί-αι	ποιητ-αὶ	στρατιώτ-αι	εὐπατρίδ-αι
Θηλυκά σε -α (γεν. -ας)				
	Οξύτονα χαρακτήρας φωνήεν	Παροξύτονα χαρακτήρας φωνήεν	Προπαροξύτονα χαρακτήρας φωνήεν	Παροξύτονα χαρακτήρας -ρ
Ενικός αριθμός				
ἡ	στρατι-ὰ	πολιτεῖ-α	ἀλήθει-ᾶ	ῥο-α
τῆς	στρατι-ᾶς	πολιτεῖ-ας	ἀληθεί-ᾶς	ῥο-ας
τῇ	στρατι-ᾷ	πολιτεῖ-α	ἀληθεί-α	ῥο-α
τήν	στρατι-ᾶν	πολιτεῖ-αν	ἀληθεί-ᾶν	ῥο-αν
(ῶ)	στρατι-ὰ	πολιτεῖ-α	ἀλήθει-ᾶ	ῥο-α
Πληθυντικός αριθμός				
αἱ	στρατι-αὶ	πολιτεῖ-αι	ἀλήθει-αι	ῥο-αι
τῶν	στρατι-ῶν	πολιτεῖ-ῶν	ἀληθει-ῶν	ῥο-ῶν
ταῖς	στρατι-αῖς	πολιτεῖ-αις	ἀληθεί-αις	ῥο-αις
τάς	στρατι-ὰς	πολιτεῖ-ας	ἀληθεί-ᾶς	ῥο-ας
(ῷ)	στρατι-αὶ	πολιτεῖ-αι	ἀλήθει-αι	ῥο-αι

Θηλυκά σε -α (γεν. -ης)		
	Παροξύτονα	Προπαροξύτονα
Ενικός αριθμός		
ἡ	γλῶσσ-α	τράπεζ-α
τῆς	γλῶσσ-ης	τραπέζ-ης
τῇ	γλῶσσ-η	τραπέζ-η
τήν	γλῶσσ-αν	τράπεζ-αν
(ῶ)	γλῶσσ-α	τράπεζ-α
Πληθυντικός αριθμός		
αἱ	γλῶσσ-αι	τράπεζ-αι
τῶν	γλῶσσ-ῶν	τραπέζ-ῶν
ταῖς	γλῶσσ-αις	τραπέζ-αις
τάς	γλῶσσ-ας	τραπέζ-ας
(ῷ)	γλῶσσ-αι	τράπεζ-αι

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Β΄ ΚΛΙΣΗΣ

Αρσενικά σε -ος				Θηλυκά σε -ος			
	Οξύτονα	Παροξύτονα	Προπαροξύτονα		Οξύτονα	Παροξύτονα	Προπαροξύτονα
Ενικός αριθμός				Ενικός αριθμός			
ό	θε-ός	λόγ-ος	ἄνθρωπ-ος	ή	όδ-ός	νήσ-ος	κάμηλ-ος
τοῦ	θε-οῦ	λόγ-ου	ἀνθρώπ-ου	τῆς	όδ-οῦ	νήσ-ου	καμήλ-ου
τῷ	θε-ῷ	λόγ-ω	ἀνθρώπ-ω	τῇ	όδ-ῷ	νήσ-ω	καμήλ-ω
τόν	θε-όν	λόγ-ον	ἄνθρωπ-ον	τήν	όδ-όν	νήσ-ον	κάμηλ-ον
(ῷ)	θε-ἐ	λόγ-ε	ἄνθρωπ-ε	(ῷ)	όδ-ἐ	νήσ-ε	κάμηλ-ε
Πληθυντικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
οἱ	θε-οὶ	λόγ-οι	ἄνθρωπ-οι	αἱ	όδ-οὶ	νήσ-οι	κάμηλ-οι
τῶν	θε-ῶν	λόγ-ων	ἀνθρώπ-ων	τῶν	όδ-ῶν	νήσ-ων	καμήλ-ων
τοῖς	θε-οῖς	λόγ-οις	ἀνθρώπ-οις	ταῖς	όδ-οῖς	νήσ-οις	καμήλ-οις
τούς	θε-οὺς	λόγ-ους	ἀνθρώπ-ους	τάς	όδ-οὺς	νήσ-ους	καμήλ-ους
(ῷ)	θε-οὶ	λόγ-οι	ἄνθρωπ-οι	(ῷ)	όδ-οὶ	νήσ-οι	κάμηλ-οι

Ουδέτερα σε -ον			
	Οξύτονα	Παροξύτονα	Προπαροξύτονα
Ενικός αριθμός			
τό	φυτ-όν	δῶρ-ον	μυστήρι-ον
τοῦ	φυτ-οῦ	δῶρ-ου	μυστηρί-ου
τῷ	φυτ-ῷ	δῶρ-ω	μυστηρί-ω
τό	φυτ-όν	δῶρ-ον	μυστήρι-ον
(ῷ)	φυτ-όν	δῶρ-ον	μυστήρι-ον
Πληθυντικός αριθμός			
τά	φυτ-ἅ	δῶρ-α	μυστήρι-α
τῶν	φυτ-ῶν	δῶρ-ων	μυστηρί-ων
τοῖς	φυτ-οῖς	δῶρ-οις	μυστηρί-οις
τά	φυτ-ἅ	δῶρ-α	μυστήρι-α
(ῷ)	φυτ-ἅ	δῶρ-α	μυστήρι-α

ΔΕΥΤΕΡΟΚΛΙΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Α. Τριγενή-τρικατάληκτα σε -ος, -η, -ον					
Ενικός αριθμός					
ό	σοφ-ός	ή	σοφ-ή	τό	σοφ-όν
τοῦ	σοφ-οῦ	τῆς	σοφ-ῆς	τοῦ	σοφ-οῦ
τῷ	σοφ-ῷ	τῇ	σοφ-ῇ	τῷ	σοφ-ῷ
τόν	σοφ-όν	τήν	σοφ-ῆν	τό	σοφ-όν
(ῷ)	σοφ-ἐ	(ῷ)	σοφ-ῇ	(ῷ)	σοφ-όν
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ	σοφ-οὶ	αἱ	σοφ-αὶ	τά	σοφ-ἅ
τῶν	σοφ-ῶν	τῶν	σοφ-ῶν	τῶν	σοφ-ῶν
τοῖς	σοφ-οῖς	ταῖς	σοφ-αῖς	τοῖς	σοφ-οῖς
τούς	σοφ-οὺς	τάς	σοφ-ἄς	τά	σοφ-ἅ
(ῷ)	σοφ-οὶ	(ῷ)	σοφ-αὶ	(ῷ)	σοφ-ἅ

Β. Τριγενή-τρικατάληκτα σε -ος, -α, -ον					
Ενικός αριθμός					
ὁ	δίκαι-ος	ἡ	δικαί-α	τὸ	δίκαι-ον
τοῦ	δικαί-ου	τῆς	δικαί-ας	τοῦ	δικαί-ου
τῷ	δικαί-ω	τῇ	δικαί-α	τῷ	δικαί-ω
τόν	δίκαι-ον	τήν	δικαί-αν	τὸ	δίκαι-ον
(ὦ)	δίκαι-ε	(ῶ)	δικαί-α	(ῶ)	δίκαι-ον
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ	δίκαι-οι	αἱ	δίκαι-αι	τὰ	δίκαι-α
τῶν	δικαί-ων	τῶν	δικαί-ων	τῶν	δικαί-ων
τοῖς	δικαί-οις	ταῖς	δικαί-αις	τοῖς	δικαί-οις
τούς	δικαί-ους	τάς	δικαί-ας	τὰ	δίκαι-α
(ῶ)	δίκαι-οι	(ῶ)	δίκαι-αι	(ῶ)	δίκαι-α

Γ. Διγενή-δικατάληκτα σε -ος, -ον					
Ενικός αριθμός					
ὁ/ἡ	ἄφθον-ος	τιμωρ-ὸς	τὸ	ἄφθον-ον	τιμωρ-ὸν
τοῦ/τῆς	ἀφθόν-ου	τιμωρ-οῦ	τοῦ	ἀφθόν-ου	τιμωρ-οῦ
τῷ/τῇ	ἀφθόν-ω	τιμωρ-ῷ	τῷ	ἀφθόν-ω	τιμωρ-ῷ
τόν/τήν	ἄφθον-ον	τιμωρ-ὸν	τὸ	ἄφθον-ον	τιμωρ-ὸν
(ῶ)	ἄφθον-ε	τιμωρ-ῆ	(ῶ)	ἄφθον-ον	τιμωρ-ὸν
Πληθυντικός αριθμός					
οἱ/αἱ	ἄφθον-οι	τιμωρ-οἱ	τὰ	ἄφθον-α	τιμωρ-ἅ
τῶν	ἀφθόν-ων	τιμωρ-ῶν	τῶν	ἀφθόν-ων	τιμωρ-ῶν
τοῖς/ταῖς	ἀφθόν-οις	τιμωρ-οῖς	τοῖς	ἀφθόν-οις	τιμωρ-οῖς
τούς/τάς	ἀφθόν-ους	τιμωρ-οὺς	τὰ	ἄφθον-α	τιμωρ-ἅ
(ῶ)	ἄφθον-οι	τιμωρ-οἱ	(ῶ)	ἄφθον-α	τιμωρ-ἅ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ Ε.Φ.

Οριστική					
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
λύω	ἔλυον	λύσω	ἔλυσα	λέλυκα	ἐλελύκειν
λύεις	ἔλυες	λύσεις	ἔλυσας	λέλυκας	ἐλελύκεις
λύει	ἔλυε	λύσει	ἔλυσε(ν)	λέλυκε	ἐλελύκει
λύομεν	ἐλύομεν	λύσομεν	ἐλύσαμεν	λελύκαμεν	ἐλελύκεμεν
λύετε	ἐλύετε	λύσετε	ἐλύσατε	λελύκατε	ἐλελύκετε
λύουσι(ν)	ἔλυον	λύσουσι(ν)	ἔλυσαν	λελύκασι(ν)	ἐλελύκεσαν

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Απαρέμφατο			
λύειν	λύσειν	λῦσαι	λελυκέναι
Μετοχή			
λύων	λύσων	λύσας	λελυκώς
λύουσα	λύσουσα	λύσασα	λελυκυῖα
λῦον	λῦσον	λῦσαν	λελυκός

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ Ε.Φ.

Χειλικόληκτα (π, β, φ, πτ)					
Οριστική					
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
γράφω	ἔγραφον	γράψω	ἔγραφα	γέγραφα	ἔγεγράφειν
γράφεις	ἔγραφες	γράψεις	ἔγραψας	γέγραψας	ἔγεγράφεις
γράφει	ἔγραφε	γράψει	ἔγραψε(ν)	γέγραφε	ἔγεγράφη
γράφομεν	ἐγράφομεν	γράψομεν	ἐγράψαμεν	γεγράφαμεν	ἐγεγράφεμεν
γράφετε	ἐγράφετε	γράψετε	ἐγράψατε	γεγράφατε	ἐγεγράφετε
γράφουσι(ν)	ἔγραφον	γράφουσι(ν)	ἔγραψαν	γεγράφασι(ν)	ἔγεγράφεσαν

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Απαρέμφατο			
γράφειν	γράψειν	γράψαι	γεγραφέναι
Μετοχή			
γράφων γράφουσα γράφον	γράφων γράφουσα γράφον	γράψας γράψασα γράψαν	γεγραφώς γεγραφυῖα γεγραφός

Ουρανικόληκτα (κ, γ, χ, ττ/σσ)					
Οριστική					
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
πράττω	ἔπραττον	πράξω	ἔπραξα	πέπραχα	ἐπεπράχην
πράττεις	ἔπραττες	πράξεις	ἔπραξας	πέπραχας	ἐπεπράχεις
πράττει	ἔπραττε	πράξει	ἔπραξε(ν)	πέπραχε	ἐπεπράχει
πράττομεν	ἐπράττομεν	πράξομεν	ἐπράξαμεν	πεπράχαμεν	ἐπεπράχεμεν
πράττετε	ἐπράττετε	πράξετε	ἐπράξατε	πεπράχατε	ἐπεπράχετε
πράττουσι(ν)	ἔπραττον	πράξουσι(ν)	ἔπραξαν	πεπράχασι(ν)	ἐπεπράχεσαν

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Απαρέμφατο			
πράττειν	πράξειν	πρᾶξαι	πεπραχέναι
Μετοχή			
πράττων πράττουσα πρᾶττον	πράξων πράξουσα πρᾶξον	πράξας πράξασα πρᾶξαν	πεπραχώς πεπραχυῖα πεπραχός

Οδοντικόληκτα (τ, δ, θ, ζ)					
Οριστική					
Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
πείθω	ἔπειδον	πείσω	ἔπεισα	πέπεικα	ἐπεπείκην
πείθεις	ἔπειδες	πείσεις	ἔπεισας	πέπεικας	ἐπεπείκεις
πείθει	ἔπειδε	πείσει	ἔπεισε(ν)	πέπεικε	ἐπεπείκει
πείδομεν	ἐπείδομεν	πείσομεν	ἐπείσαμεν	πεπείκαμεν	ἐπεπείκεμεν
πείδετε	ἐπείδετε	πείσετε	ἐπείσατε	πεπείκατε	ἐπεπείκετε
πείδουσι(ν)	ἔπειδον	πείσουσι(ν)	ἔπεισαν	πεπείκασι(ν)	ἐπεπείκεσαν

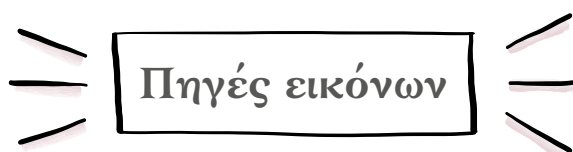
Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
Απαρέμφατο			
πείδειν	πείσειν	πείσαι	πεπείκέναι
Μετοχή			
πείδων πείδουσα πείδον	πείσων πείσουσα πείσον	πείσας πείσασα πείσαν	πεπεικώς πεπεικυῖα πεπεικός

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΩΝ

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
ἀγορεύω	ἡγόρευον	ἀγορεύσω	ἡγόρευσα	ἡγόρευκα	ἡγορεύκειν
ἀδροίζω	ἥδρoιζον	ἀδροίσω	ἥδρoισα	ἥδρoικα	ἥδρoίκειν
ἀλλάττω	ἥλλαττον	ἀλλάξω	ἥλλαξα	ἥλλαχα	ἥλλάχαιν
βλάπτω	ἐβλαπτον	βλάψω	ἐβλαψα	βέβλαφα	ἐβεβλόφειν
γράφω	ἔγραφον	γράψω	ἔγραψα	γέγραφα	ἐγεγράφειν
διώκω	ἐδίωκον	διώξω	ἐδίωξα	δεδίωχα	ἐδεδιώχαιν
διδάσκω	ἐδίδασκον	διδάξω	ἐδίδαξα	δεδίδαχα	ἐδεδιδάχαιν
ἐρμηνεύω	ἡρμήνευον	ἐρμηνεύσω	ἡρμήνευσα	ἡρμήνευκα	ἡρμηνεύκειν
θύω	ἔθυον	θύσω	ἔθυσα	τέθυκα	ἐτεθύκειν
ιδρύω	ἵδρουν	ιδρύσω	ἵδρυσα	ἵδρυκα	ιδρύκειν
κωλύω	ἐκώλυνον	κωλύσω	ἐκώλυσα	κεκώλυκα	ἐκεκωλύκειν
λύω	ἔλυον	λύσω	ἔλυσα	λέλυκα	ἐλεύκειν
πείθω	ἔπειδον	πείσω	ἔπεισα	πέπεικα	ἐπεπείκειν
πράττω	ἔπραττον	πράξω	ἔπραξα	πέπραχα	ἐπεπράχαιν
ρίπτω	ἔρριπτον	ρίψω	ἔρριψα	ῥρριφα	ἐρρίφειν
στασιάζω	ἐστασιάζον	στασιάσω	ἐστασίασα	ἐστασίακα	ἐστασιάκειν
σώζω	ἔσφζον	σώσω	ἔσωσα	σέσωκα	ἐσεσώκειν
ταράττω	ἐτάραττον	ταράξω	ἐτάραξα	τετάραχα	ἐτεταράχαιν
τάττω	ἔταττον	τάξω	ἔταξα	τέταχα	ἐτετάχαιν
φράζω	ἔφραζον	φράσω	ἔφρασα	πέφρακα	ἐπεφράκειν
φυλάττω	ἐφύλαττον	φυλάξω	ἐφύλαξα	πεφύλαχα	ἐπεφυλάχαιν
ψαύω	ἔψαυον	ψαύσω	ἔψαυσα	ἔψαυκα	ἐψαύκειν

Οικογένειες λέξεων

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Δέντρο του Ιεσσαί, αγιογράφος Βίκτωρ, κρητική σχολή, 1674. Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Victor_\(iconographer\)_Tree_of_Jesse.png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Victor_(iconographer)_Tree_of_Jesse.png)

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Απεικόνιση του Αριστείδη στην πρόσοψη του ιστορικού κτιρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ζωγραφίστηκε τον 19ο αιώνα από τον Βαυαρό ζωγράφο Carl Rahl και τον Πολωνό Edward Lebietski. Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia και Creative Commons: [George E. Koronaios, CC BY-SA 4.0](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Depiction_of_Aristides_at_the_NKUA_on_May_22,_2022.jpg), via Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Depiction_of_Aristides_at_the_NKUA_on_May_22,_2022.jpg

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Προτομή του Κίμωνα (510-450 π.Χ.) στην παραλία της Λάρνακας, Κύπρος. Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia και Creative Commons: [Markus Leupold-Löwenthal, CC BY-SA 3.0](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:KimonSculpture.jpg), via Wikimedia Commons: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:KimonSculpture.jpg>

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Ρωμαϊκό μωσαϊκό που απεικονίζει τον Θουκυδίδη, από ιδιωτική κατοικία στη Γέρασα της Ιορδανίας, 3ος αιώνας μ.Χ. (Μουσείο Περγάμου, Βερολίνο). Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thucydides_Mosaic_from_Jerash_Jordan_Roman_3rd_century_CE_at_the_Pergamon_Museum_in_Berlin.jpg

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Άγιος Βασίλειος της Καισαρείας ψηφιδωτό, Καθεδρικός ναός της Αγίας Σοφίας, Κίεβο, 11ος αι. Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Basil_of_Caesarea.jpg

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Πηνελόπη, ρωμαϊκό αντίγραφο αρχαϊκού αγάλματος, Μουσεία Βατικανού, Museo Pio-Clementino, inv. 8329. Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Penelope-Homer-Odyssey-Project_Gutenberg_eText.jpg#metadata

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

Το άγαλμα του Πλάτωνα του Έλληνα γλύπτη Λεωνίδα Δρόση (1836-1882) στους κήπους της Ακαδημίας Αθηνών (ημερομηνία λήψης φωτογραφίας 25 Οκτωβρίου 2019). Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_statue_of_Plato_on_October_25,_2019.jpg

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Προμηθέας Δεσμώτης, Νικολά - Σεμπασιάν Αντάμ. Γλυπτό για τη Γαλλική Βασιλική Ακαδημία, 1762 (Λούβρο). Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prometheus_Adam_Louvre_MR1745.jpg

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Αθηνά και Εγκέλαδος μάχονται. Εσωτερικό από αττικό ερυθρόμορφο πιάτο με βάση (περ. 525 π.Χ.). Λούβρο. Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Athena_Enkelados_Louvre_CA3662.jpg

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

Αναχώρηση του πολεμιστή. Ζωγράφος του Κύκλωπα. Λουκανικός ερυθρόμορφος κωδωνόσχημος κρατήρας, περ. 420 π.Χ. από τη Ginosa, Ιταλία. Λούβρο. Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia και Creative Commons: [Louvre Museum, CC BY 3.0](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Warrior_departure_Cyclops_Painter_Louvre_G500.jpg), via Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Warrior_departure_Cyclops_Painter_Louvre_G500.jpg

ΕΝΟΤΗΤΑ 11

Μαρμάρινο ανάγλυφο ιππέα. περ. 1ος αι. π.Χ., Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης, Νέα Υόρκη (MET). Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marble_relief_of_a_horseman_MET_DP118085.jpg

ΕΝΟΤΗΤΑ 12

Ο Αχιλλέας δένει τις πληγές του φίλου του, Πατρόκλου. Η εικόνα αντιγράφεται από το εσωτερικό διακοσμητικό σχέδιο σε μια ερυθρόμορφη κύλικα. Βούλτσι, Ιταλία, περ. 500 π.Χ. (Μουσείο Άλτες, Βερολίνο). Αποθετήριο πολυμέσων Wikimedia: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Achilles_binding_the_wounds_of_his_friend_Patroclus_Wellcome_L0028166.jpg

